Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...най 1921 оной ...бриин 21-нэй гарана | № 205 (14010) | 1975 оной сентябриин 2, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXV съездые ажалай амжалтаар угтая!

ҮРҮҮ ЗЭРГЭЕЭ АЛДАХАГҮЙ

...арин сэмбын комбинат шэнэ уялга баталан абаба

...эй үлдэһэн һарануудай туршада даабари... гадуур нэгэ миллион түхэригэй продукци бү... гаргаха.

...эжэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбһөө ... зургаан миллион түхэригэй продукци гар...

...лэй эхиндэ абаһан социалис уялгаһаа гадуур ... ноохо илган сэбэрлэхэ, 20 тонно ноохо ..., 20 мянган метр сэмбэ бүд нэхэн гаргаха. ... түхэлэй нарин сэмбэдэ Гүрэнэй эрхим ша... тэмдэг абаха зууршалга хэхэ.

(Коллективэй шэнэ социалис уялгаһаа).

...лис ажалай коллек... нэрэ зэргэдэ респуб... тороо эгээл түрүүлэн ... Улаан-Үдын нарин ... комбинадай коллек... ртиин ээлжээтэ XXV ... хүндэлэлэй социа... мүрысөө үргэноор дэлгэ... тухай КПСС-эй ЦК-... тоолые үнэн зүрхэн-... шаан угтаба. Комби... бүхы цехүүд, таһагуу-... коллективүүд урдань ... социалис уялгануу-... хаража, шэнэ уял-... Тэдэнэр үдэр бүхэн-... гай ёһоор, хүсэ ша-... сүүлэн ажаллаха гэ-...дэв.

... комбинадта олон ... хабаадалгатай митинг ...дөө.

Совет арад Эхэ оро-... революционно һайн-дэрнүүдые, баясама ушарнуудые ажалдаа шэнэ амжалта туйлан угтадаг һайн һайхан ёһо заншалтай. Манайшье коллектив нимэ ёһо заншал баримталдаг. Бидэнэр хэһэн ажалайнгаа үрэ дүн согсолхо, саашадаа үшөө юу хэжэ шадаха байһанаа элирүүлхын тула мүнөөдэр эндэ сугларбабди, — гэжэ комбинадай партийна организациин бюрогой секретарь **М. Г. Семенькова** митинг нээхэ зуураа хэлээ.

Коллектив жэлэй үнгэрһэн долоо һарын туршада һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Түсэбһөө гадуур 4,5 миллион түхэригэй продукци бүтээгдэһэн байна гэхэ гү, али продукци үйлэдбэрилгэ 9 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Жэлэй даабариһаа гадуур 5 миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргаха социалис уялгань дүүргэгдэхэ болоо. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, нарин сэмбэ бүд нэхэн гаргаха даабари дүүргэгдэһэн байна.

Бага гаргашатайгаар һайн шанартай продукци ехээр гаргаха гэһэн уряатай социалис мүрысөөн бүхы цехүүд, таһагуудта дэлгэрээ. Ноохо илгагшад, сэбэрлэн угаагшад, бүд нэхэгшэд продукциингаа шанар улам һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжонуудаа бэдэрэн хэрэглэнэ.

Партиин XXV съездые 1976 оной февралиин 24-дэ зарлаха тухай тогтоолой абтахатай сасуу үйлэдбэриин түрүүшүүл ажалай вахтада жагсажа, шэнэ уялга абаһан юм. В. М. Дмитриевагай даадаг комсомол-залуушуулай ноохо илгагшадай, В. Д. Макинай даадаг сэмбэ нэхэгшэдэй, М. Г. Игнаевай даадаг ноохо сэбэрлэн угаагшадай бригадануудай үүсхэлээр партиин XXV съездын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ.

Партиин XXV съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсохын, шэнэ уялга абахын тула хүдэлмэрилэгшэдэй сугларһан энэ митинг дээрэ комбинадай цех, үйлэдбэри, таһаг бүхэнэй түлөөлэгшэ үгэ хэлэбэ. Коллектив бүхэнэй нэмэлтэ шэнэ уялга абаһан, ажалай вахтада жагсаһан тухай үгэ хэлэгшэ бүхэн тэмдэглэбэ.

— Манай цехэй 12 бригада партиин XXV съездын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэнэ, — гэжэ ноохо илгадаг цехэй түлөөлэгшэ **Таня Даренских** мэдүүлээ. Коллективнай шэнэ уялга абаа. Тиихэдэ продукциингаа шанар улам һайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулна. Бүхы продукциингаа 80 процентые һайн шанартайгаар тушаахабди. Урдын уялгаар 75 процент гэжэ хараалагдаһан байгаа.

Ноохо сэбэрлэн угаадаг, хатаадаг цехэй комсомол-залуушуулай бригадые даагша **Люда Семенова**, ноохо ээрэлгын цехэй мастерай туһалагша **Г. В. Шумилов**, бүд нэхэдэг цехэй мастерай туһалагша **Е. Г. Неродов**, сэмбэ сэбэрлэдэг үйлэдбэриин начальник **Л. П. Синицкий**, главна механигай таһагай хүдэлмэрилэгшэ **Л. Д. Батова**, заһабарилга-барилгын таһагай хүдэлмэришэн **З. С. Кокорина** митинг дээрэ үгэ хэлээ. Тэдэнэр партиин ЦК-гай уряада габшагай ажалаар харюусаха, съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ шэнэ амжалта туйлаха гэжэ коллективүүдэй зоригжоһон тухай мэдүүлбэ.

— Манай коллектив абаһан социалис уялгануудаа урданай мэтэ үлүүлэн дүүргэхын түлөө эршэмтэй шангаар ажаллаха, түрүү зэргэдэ жагсан ябаха байха, — гэһэн комбинадай директор **К. П. Альцманай** хэлэһэн үгэнүүдые митингдэ сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтан абаа. Митингдэ сугларагшад коллективэй партиин XXV съездын хүндэлэлэй социалис шэнэ уялганuудые нэгэн дуугаар баталан абаһан байна.

С. БАРДАМОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Комбинадай залуу хүдэлмэрилэгшэд. һайн шанартай продукци бүтээн гаргаха гэжэ оролдогшод (зүүн гарһаа) Галя Куликова, Дарья Дашиева, Лидия Кожевникова, Дарима Бодрянова, Ольга Толстопятова.

Ноохо илгагша Таня Даренских митинг дээрэ үгэ хэлэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРһӨӨ ЭМХИТЭЙГЭЭР...

Горох-обёосой таригдаһан Барисаанай поли дээрэ трактор, автомашинануудай хүнхинөөн таһалданагүй. Үглөөнһөө үдэшын харанхы болотор силосэй ургамалнуудые хуряадаг комбайн шэрэһэн тракторнууд хойно хойноһоо һубарилдана. Эдэ механизаторнууд Гэгээтын һаалиин фермэдэ шэмэтэ тэжээл — силос даража байна.

Силосэй ургамалнуудые хуряалгада Николай Суковатиков, Леонид, Александр Колесниковтэнэй агрегадууд һаадгүй хүдэлгэгдэнэ. Автомашинын жолоошод Николай Гладышев, Санжа-Сүрэн Нимаев, Борис Гладышев, Дамба Буянтуев гэгшэд хэршэгдэһэн горох-обёосой холисо комбайнһаа таһалгаряагүй фермэ тээшэ шэрэнэ.

Асарагдаһан ногооень тракторист Василий Дашиев хүндэ тракторааа тэрэ доронь тараагаад, нягтаруулан дарана.

Богонихон саг соо траншей соонь 40 автомашина ногоон дарагдажа нягтаруулагдаба. Ашаатай автомашинануудай тоо бүридхэдэг Сергей Таракановский дэбтэрээ хараад:

— һаял эхилээбди. Мүнөө жэл силосэй ургамалнууд яһала һайнаар ургаа. Горох-обёосой холисоһоо гадна, тарянай захаархине сабшанаоди, — гэжэ тэрэ хөөрөөһэн.

Энэ ажахы байгша ондо бүхыдөө 8985 тонно силос даража абаха түсэбтэй. Горох-обёосой холисоһоо гадна, 800 гектарта кукуруза хуряагдаха юм. Юрэдөө хэгдэхэ ажалынь захаһаа ехэ даа. Эдэ үдэрнүүдтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хоёр отделенидэ силос дараха хүдэлмэринь түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

С. ПАВЛОВ.

Зэдэ.

А. Н. КОСЫГИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЫЕ ХЭХЭЕЭ ОШОБО

Финляндиин Республикын Президент Урхо К. Кекконентэй уулзажа хөөрэлдэхын тула СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Светогорск ошохоёо августын 30-да Москваһаа мордобо. Целлюлозо-саарһанай комбинадай түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулалгын, хоёрдохи ээлжээнэйнь һуури табилгын баяр ёһололдо А. Н. Косыгин, У. К. Кекконен хабаадаха байна. СССР-эй ба Финляндиин правительстванудай хоорондохи хэлсээнэй үндэһөөр тэрэниие шэнэдхэн һэльбэлгэдэ, үргэдхэлгэдэ Финляндиин фирмэнүүд хабаадана.

* * *

Энэ үдэртөө А. Н. Косыгин Ленинград ерэбэ. КПСС-эй Ленинградай обкомой, горкомой секретарьнар, совет эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд аэропорт дээрэ тэрэниие угтаһан байгаа.

Ленинградые баатарлигаар хамгаалагшадта зорюулжа, Илалтын талмай дээрэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ А. Н. Косыгин баглаа сэсэгүүдые табиба.

(ТАСС).

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ХАНОЙ. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегациин хүндэлэлдэ ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Премьер-Министрэй орлогшо Ле Тхань Нги уулзалга эмхидхэбэ. ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Национальна суглаанай Сагүргэлжын комитедэй Түрүүлэгшын орлогшо Хоанг Ван Хоан ба бусад тусхай тушаалтад уулзалгын үедэ байлсаа.

Ле Тхань Нги совет айлшадые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалба. Вьетнамда айхабтар ехэ, үнэтэй сэнтэй туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө ПТВ-гэй, ДРВ-гэй правительствын, бүхы вьетнам арадай үмэнэһөө тэрэ КПСС-эй ЦК-да, Советскэ Союзай правительствада, арад зондо гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэбэ.

М. С. Соломенцев харюугай үгэ хэлэхэдээ, Вьетнам арадай амжалтануудаар, совет-вьетнам хани барисаанай улам үргэдэн бэхижэһээр совет арад сэдьхэлээ ханажа байна гээд тэмдэглээ.

Уулзалга үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

* * *

ХАЙФОН. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегациин Куангнинь провинциин ажабайдалтай танилсажа үргэлжэлбэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын 30 жэлэй ойе һайндэрлэлгэтэй дашарамдуулан, Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай, ДРВ-гэй Национальна суглаанай ба правительствын уряалаар делегаци ДРВ-дэ ерэһэн байха юм.

СОВЕТ ВЫСТАВКЭ МЮНХЕНДЭ НЭЭГДЭБЭ

МЮНХЕН. (ТАСС). «Замбуулиниие шэнжэлэлгэ ба СССР-тэхи оршон тойронхи байгаалиие хамгаалга» гэһэн выставкэ баярай оршон байдалда эндэ нээгдэбэ. Бавариин «ФРГ—СССР» гэжэ бүлгэмэй, СССР-эй Наукануудай академиин үүсхэлээр тэрэ эмхидхэгдэһэн байна.

ФРГ-гэй юстициин министр Г-И. Фогель, Бавариин правительствын гэшүүд, бундестагай ба ландтагай депутадууд, олониитын түлөөлэгшэд, гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёлой харилсаа холбоо тогтоодог совет бүлгэмүүдэй Союзай Президиумэй түрүүлэгшэ З. М. Круглова түрүүтэй Совет делегаци выставкэ нээлгын үедэ байлсаа. СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой П. И. Климук делегациин бүридэлдэ ороно.

Бавариин ажахын министр А. Яуман выставкэ нээхэдээ, энэнь замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар совет эрдэм, техникын элитэ ехэ туйлалтануудые элирхэйлэн харуулна гэжэ тэмдэглээ.

350 гаран экспонадай табигдаһан энэ выставкэ замбуулиниие шэнжэлхэ талаар СССР-эй туйлаһан асари ехэ амжалтануудтай хүн зониие танилсуулха юм.

ЗОРИЛГОМНИ—8000 ЦЕНТНЕР

(Зэдын аймагай Борьёогой совхозой унинэй комбайнер, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор А. А. МЕТЁЛКИНОЙ хөөрөөнһөө).

Хорин хоёр жэлэй туршада таһалгаряагүй механизатораар ажаллаха гээшэмнай богони болзор бэшэ. Энэ хугасаа соо нилээд дүршэгдөө, баян ургаса яажа ургуулха, мүн тэрэнээ гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха тухай һайн мэдэхэ болоогдоо гээшэ. Тиимэһээ би мүнөө өөрынгөө дүршэл шадабари тушаа бэшэ, харин ажахынгаа механизаторнуудай энэ хэрэгтэ хэр зэргэ бэлдэһэн тухай, өөрынгөө хараа зорилго тухай тобшо тэдыгээр хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ороохо тарянай баян ургаса хуряахын тула бидэ хабартаа тарилгаяа агротехническэ эгээл һайн хаһа сагта, богони болзорто, эрхим шанартайгаар үнгэргэһэн байнабди. Энээндэмнай нёдондо намартаа паар ехээр хахалжа үрдиһэмнай ехэ туһа хүргөө. Юуб гэхэдэ, ехэнхи тарилгамнай тэрэл паар дээрэ хэгдэжэ, бүхы ажалнай унжагайралтагүй дүүрээ бшуу.

Удаань тарилгаяа дүүргээд, ургасынгаа бултайжа захалхадань бог буртаг үбһыень үгы хэхэ хүдэлмэрээ үргэноор ябуулһан байнабди. Эдэ бүхы ажалай жэншэдгүй хэгдэһэнэй ашаар байгша ондо ороохо тарянай ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар, үндэрөөршье, үдхэнөөршье ургаа.

Ингэжэ оролдожо ургуулһан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула хуряалгада хабаадуулагдаха бүхы машина, техникээ илангаяа комбайнуудаа болон тоог дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүдээ саг болзортонь заһабарилжа бэлэн болгообди. Тиихэдэ зарим механизаторнуудынай тракторнуудаа бэлдээ һэн. Заһабарилгын үедэ комбайнернууд даажа абаһан техникээ дүршэлтэй заһабарилагшадтай хамта ажаллажа бэлэн болгоо.

Би мүнөө «СНД-5» түхэлэй комбайн даажа абаад, заһабарилжа бэлэн болгоод, таряа хуряалгада ажалланаб. Мүн манай Нугын бригадын механизаторнууд даалгагдаһан комбайнуудаа ажахы дотороо эгээл түрүүлэн заһабарилжа дүүргээд, бусад отделениин комбайнер, трактористнуудта туһалалсаһан, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Ороохото ургамалай, илангаяа горох, ешмээнэй урид эдеэшэхэтэй адли манай ажахын механизаторнууд хуряалгаяа жэгдэ эхилһэн юм. Мүнөө совхозой поли дээрэхи эдеэшэһэн шэниисэ, ешмээн болон бусад ургамалнууд түлэг хуряагдажа байна.

Нёдондо таряа хуряалгын эхинһээ хойшо 800 гектарай таряа сабшажа, 140 гектарай ороохо суглуулан сохиһонби. Тиигэжэ совхозой механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һууриинь батаар эзэлээ бэлэйб. Тиихэдэ урдандаа намтай суг ажалладаг байһан комбайнер Норбо Гармажапов 7.600 центнер таряа сохижо, аймагай чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Ингэжэ өөрынгөө дүршэлдэ һургаһан хүбүүнэйнгээ ехэ амжалта туйлахада аргагүй баярлаа һэм. Би 1960—1961 онуудай таряа хуряалгын үедэ республикын болон аймагай чемпионой нэрэдэ хүртөө һэм. Харин мүнөө наһатай болоод байхадаа, һургаһан хүбүүнэйнгээ илалта туйлахада баярлангүй байхаар аал?

Би байгша ондо нёдондонай аймагай чемпион Норбо Гармажаповые социалис мүрысөөндэ оролсохыень уряад, 8.000 центнер бага бэшэ таряа сохижо суглуулха уялга абааб. Теэд энэ зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула нэн түрүүлэн комбайнайнгаа бүхы агрегадуудые һайнаар һуулган тодхожо, нүхэ забһарыень тарянай гээлтэдэ орохогүйгөөр бүглэһэн байнаб. Тиихэдэ хүсэд эдеэшэһэн таряа сэхэ хадаха түхеэрэлгэмни бэлэн болгогдонхой.

һаяхан газетэнүүдтэ толилогдоһон Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой тракторно-таряан ажалай 4-дэхи бригадын бригадир Г. Полянскийн бэшэгтэй танилсаад байхадаа бүхы һанамжа, зорилгонуудыень бүрин һайшаагаад, таряагаа богони болзорто хуряахаар шиидээбди. Тэрэ нүхэр байгша ондо комбайнуудаа бүлэг болгон хүдэлгэхөөр хараалһан байна. Энэнь тон һайн. Бидэ иимэ арга хэрэглэжэ эхилһээр хэдэн жэл болонхойбди. Ушар нимэһээ, комбайнууд бүлэг болгогдон хүдэлгэгдэхэдөө ажалай бүтээсэ дээшэлдэг, ороохо зөөдэг автомашинанууд һаадгүй ашаглагдахаһаа гадна, таряан гээлтэ, хоролтодо ехээр ородоггүй байна. Хоёрдохёор, суг ажаллахадаа нүхэдэйнгөө хэһэн ажалые наринаар хинан шалгажа, дутагдалыень дары усадхахада һайн юм. Гурбадахяар, дүршэлтэй комбайнернуудай хажууда туһалагшаар ажаллажа байһан залуушуул шэнэ мэргэжэлдээ түргэн һурадаг байна.

Ингээд лэ таряа хуряалгамнай эхилбэ гээшэ. Теэд бидэ комбайнернууд республика дотороо үүсхэл гаргаһан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай таряашадай, мэргэжэлтэдэй уряае хүндэтэйгөөр һайшаан дэмжээд, КПСС-эй XXV съездые ажалайнгаа эрхим амжалтаар угтахын түлөө, мүн таряа суглуулха, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаяа сүм бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа захалаабди.

...НКУРС-...РАЛГА ...НОСХОГДОО

...зан нарижуулагшадай ... үрэ дүн ехэтэй социа-... мүрысөө дэлгэрүүлгэ ...һа ехэтэй байдаг гэжэ ... мэдэжэ. Манай ком-... энэ талаар зарим тэ-... хубилалтанууд туй-...

...дприятиин эрхим ура-... нарижуулагша» гэһэн ... зэргэдэ хүртэхын тү-... мүрысөөн комбинат до-... соносхогдонхой. Гад-... ОИР-ой болон НТО-гой ... организацинуудай дун-... эрхэ мүрысөөнэй гу-... гадаа һэн. Байгша ... түрүүшын хахад жэлэй ... заһабарилгын-меха-... мастерскойн эхин ... эдэнэрэй дунда ...

...ябриин 21-дэ һайн-... ой модоной ажа-... хүдэлмэрилэгшэдэй үдэ-... лан, конкурс-харал-... соносхообди. Үйлэд-... ашаг үрэ дээшэлүүл-... гаргадаһан продукциин ... һайжаруулха тэмсэл-... нүлөөлхэ уралан ... дурадхал ... хүнүүд конкурсын ... хүртэхэ юм. Тус ... хамта 115 хүн ...лсана.

...-техникын дэбжэл... улам хурдадхаха хэрэгтэ уралан нарижуулагшадые улам олоор хабаадуулха зорилго табигдана. Тиимэһээ инженерно-техническэ мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд хоёрой хоорондо нягта холбоо барисаа байгуулха гээшэ шухала удха шанартай.

Инженернүүд Мыльников, Колмогорцева, Мирошников, технигүүд Шангина, Соболев, Мясникова болон бусад хүдэлмэришэдтэй нягта холбоо барисаа байгуулжа, уралан нарижуулгын хэрэг эрхилнэ.

Комбинадай уралан нарижуулагшад КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада хубиингаа комплексно түсэб зохёон табяа һэн. Энэ ехэ хуралдааe ажалай үндэр бэлэгтэйгээр угтаха зорилгоор дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна.

Жэшээлхэдэ, жэлэй дүүрэтэр уралан нарижуулгын 110 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 115 мянган түхэригэй зөөри алмаха арга боломжо олгохо гээд, тэрээн соонь бэшээтэй. Гадна ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ талаар 10 хэмжээ ябуулга бэелүүлхэ зорилготой.

Мүрысөөнэй охин соо элдэб һайн үүсхэл бададаг. Тиигэжэ бүхы коллективэй хэрэг урагшатай, амжалтатай байха арга олгоно.

Н. ХОРУШУНОВА,
Онохойн модоной комбинадай профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ.

ТҮРГЭНӨӨР, ГЭЭЛТЭ ХОРОЛТОГҮЙГӨӨР...

Хуряалгын үедэ комбайнаа бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, ороохо тарянайнгаа ургасые богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр суглуулжа абая гэһэн Зэдын аймагай комбайнернуудай нээмэл бэшэгтэй танилсаад байхадаа, бидэ нэгэн дуугаар һайшаан дэмжээд, өөһэдынгөө арга боломжонуудые элирүүлжэ, тон наринаар хаража үзөөбди. Тиихэдээ ургаса хуряалгаяа баһал богони хугасаада үнгэргэжэ, ехэ таряа суглуулха ба намарай паар хахалха, һолоомо суглуулжа һурилхэ, үрэһэнэй таряа һайн шанартайгаар сэбэрлэжэ хааха хүдэлмэреэ саг болзортонь ябуулха тухай хэлсэһэн байнабди.

Хэнэйшье мэдэһээр намартаа манай эндэ сагай уларил таарамжагүй гэхэ гү, али хура бороотой, үгышье һаа эртүүр хүйтэржэ, сагһаа урид саһаншье орожо магадгүй байдаг. Тиимэһээ манай колхозой механизаторнууд таряа хуряалгаяа шадаалһаа, богони болзорто үнгэргэхые оролдодог байна.

Юһэдэхи табан жэлдэ хараалагдаһан түсэбөө сүм бэелүүлхын тула ажахымнай таряашад хабартаа тарилгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ, һайнаар харууһалһан, бүхы бог үбһыень дары усадхаһан юм. Удаань хуряалгада хабаадуулагдаха машина, техникээ илангаяа комбайн, автомашина, тракторнуудаа һайнаар заһабарилжа бэлдэһэн байна. Тэрэшэлэн тарянай тоог дээрэхи бүхы түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн заһабарилжа, хуряалгала эхилээд байнабди.

Нёдондо сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, манай бригадын механизаторнууд гектарай дунда зэргээр 10,4 центнер таряа хуряагаа һэн. Энэ яһала һайн дүн гээшэ. Гэбэшье тарянай ургасые эрид дээшэлүүлхэ яһала аргатай аад, мүнөө хүрэтэрөө биратай хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Тусхайлан хэлэбэл, газарай хүрьһэнэй һалхинда үлеэлгэжэ гэмтэлгэтэй тэмсэхэ, севооборот зүбөөр хэрэглэхэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагданагүй. Энэ дутагдалнууд ойрын жэлнүүдтэ дары усадхагдахал аабза гэжэ һанагдана.

Байгша ондо манай бригадын механизаторнууд гектарай 12 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа, түгэсхэхы болон табан жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэхэ зорилго харааланхай. Энээнээ сүм бэелүүлхын тула таряа хуряалгын үедэ бүхы комбайнуудаа хоёр халаанда бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ, шэниисэеэ гол түлэб амяарлан, түргэнөөр хуряажа эхилээбди. Мүн ороохоной гээлтэ хоролтодо орохогүйн тула комбайнайнгаа бүхы агрегадуудые һайнаар тодхон тааруулаабди. Гадна механизаторнуудай хоорондо социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, эрхимлэгшэдые урмашуулха гурим, нэмэлтэ түлбэри уридшалан зохёогдожо, колхозой механизатор, таряашадай хамтын суглаан дээрэ соносхогдоо. Эндэ дүршэлтэй комбайнер, трактористнууд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан, залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ олоор һургахаар шиидэһэн байна.

Манай бригада Сагаан-Нуурай бригадатай мүрысэдэг юм. Мүнөө хоёр бригадын түлөөлэгшэд хоорондоо ябалсажа, таряа хуряалгадаа хэр бэлдэһэнээ хинан шалгалсаа. Тиихэдээ ушарһан дутагдалнуудаа хэлсэжэ усадхаабди.

Мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ манай бригадын механизаторнууд таряа хуряалгаяа захалжа, урид эдеэшэһэн горох, ешмээнээ амяарлан хуряажа байна. Мүн силосэй ургамалнуудые хуряаха хүдэлмэри түлэг дундаа.

Таряа хуряалгаяа түргэн үнгэргэжэ, намарай паар ехээр хахалхын тула механизаторнуудай байха хамтын байра, столово һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Хуряалгын үедэ комбайнернууднай, мүн паар хахалһан трактористнууд гэртээ ошолтогүй полевой стан дээрээ байрлана. Гадна ургаса хуряагшадай хүсэл эрмэлзэлые улам бадаруулха зорилготойгоор бидэ социалис мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые таһалгаряагүй согсолжо, эрхимлэгшэдыень урмашуулхабди. Манай бригадын гэшүүд энэ жэлдэ ургаса хуряалгаяа богони болзорто үнгэргэжэ, КПСС-эй XXV съездые угтуулан горитой амжалта туйлахаар ажаллажа байна.

К. ГАЛСАНОВ,
Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Элһэнэй тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир.

ҺОЛООМОЁО СУГЛУУЛНА

«Зырянский» совхозой Ангирай отделениин механизаторнууд таряа хуряалгаяа яһала һайнаар үнгэргэжэ байна. Энээнэй хажуугаар отделениин механизаторнууд һолоомоёо гансата хуряажа абана. Үбһэшэдэй нэгэ звено энэ ажал эрхилдэг.

Бороотой үдэр байбалнь, бүхэли үдэртөө, сэлмэг үдэр болобольн, үглөөнэй долоон сагһаа юһэн саг болотор һолоомо суглуулагшад хүдэлнэ. Шанар һайнтай түрүүшын хэдэн зуун центнер һолоомон һурилэгдөө.

Удаань намарай паар хахалжа эхилхэнь. Энэ хүдэлмэридэ гараха тракторнууд таһалагдажа, звено, бригаданууд бүридхэгдэнэ.

К. МОЛЧАНОВ,
аймагай газетын хүдөө ажахын таһагые даагша.
Прибайкалын аймаг.

БАЙГАЛ ДАЛАЙДА СЭБЭР УҺА ТАБИХА

КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет Байгал шадархи байгаалиин баялигуудай арадай ажахыда ехэ удха шанартай байһые хараада абан, эдэ баялигуудые арьбадхан хамгаалха, ашагтай һайнаар хэрэглэхэ хэмжээнүүдые хараалһан байгаа.

«Байгал далайн оршон байдалдахи байгаалиин баялигуудые хамгаалха, ашагтай һайнаар хэрэглэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол хадаа Байгалай уһа хамгаалха, тунгалаг сэбэр байлгаха хэмжээнүүдые абахаар энэ далай шадархи байгаалиин баялигуудта хабаатай министерство, захиргаануудые, СССР-эй Наукануудай академиие уялгалһан юм.

Энэ тогтоолой ёһоор манай комбинадай түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулха, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые бүхы дээрэнь барижа дүүргэхэ болзор хараалха гэжэ целлюлозо-саарһанай промышленностиин министерствэдэ дурадхагдаһан байна.

Манай коллектив комбинадайнгаа түрүүшын ээлжээе хүсэд һайнаар ашаглаха гэжэ оролдохотой хамта, байгаалиин эгээл шухаг зүйл болохо Байгал далайн, мүн Сэлэнгэ гол шадархи байгаалиин баялигуудые хамгаалха гэжэ анхарна.

Байгалай уһа тунгалаг сэбэр байлгаха, эндэхи оршондохи байгаалиин баялигуудые хамгаалха шухала зорилгын хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһаниинь газетын уншагшадые һонирхуулна, һанааень зобооно гэжэ мэдэжэ.

Комбинадта энэ зорилго хайшан гэжэ бэелүүлэгдэнэб?

Комбинадай ашаглалгада оруулагдаһан түрүүшын сагта, 1973 оной июнь-декабрь һаранuудта сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэридэ гол анхарал хандуулагдаһан байна. Түхеэрэлгэнүүдэй хэр хүдэлдэг, уһа сэбэрлэдэг байһаниинь шалгагдаа. Уһанай оёортохи шабар, биологическа аргаар сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ үргэдхэгдөө.

Сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые һаадгүй һайнаар хүдэлгэхын тула промышленна хаядаһа шалгаха тусхай лаборатори эмхидхэгдэһэн юм. Энэ лаборатори сэбэрлэгдэхэ ёһотой хэды зэргын уһанай урадхуулан орохо, тэрэнэй ямар холисонуудтай байхые элирүүлжэ, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ мэдүүлдэг байна.

Комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада тушааха, сэбэрлэлгын технологическа ба лабораторно шинжалта хэхэ хэрэгтэ целлюлозо-саарһанай промышленностиин Бүхэсоюзна научно-үйлэдбэриин нэгэдэлэй промышленна хаядаһа сэбэрлэхэ Ленинградай тусхай управлениин хүдэлмэрилэгшэд, саарһанай Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай филиалай мэргэжэлтэд ехэ туһаламжа хүргөө. Тэдэнэй туһаламжаар сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй технологическа гурим зохёогдоһон, уһа ямар холисотойгоор сэбэрлэхэ нормо тогтоогдоһон юм.

Сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй һаадгүй һайнаар хүдэлгэдэхын, биологическа, химическэ сэбэрлэлгэ хэхэ узелнуудые нарижуулан һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри комбинадай хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын сагта хэгдээ. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэри Эрхүүгэй «Оргбумдрев» управлениин механик-тодхогшод, комбинадай механигай, энергетигүүдэй албатан, 8-дахи СМУ-гай 3-дахи участогай коллектив дүүргэһэн байна.

Эдэ коллективүүд комбинадай ашаглалгада тушаагдаһан түрүүшын сагта ашатуһатай ехэ хүдэлмэри хээ. Жэшээлхэдэ, биологическа түхеэрэлгын зарим схемэ хубилгагдан һайжаруулагдаһан байна. Реагентнүүдые биологическа, химическэ түхеэрэлгэнүүдтэ дамжуулан хүргэхэ схемэ хубилгагдаа. Хоёр шатын биологическа сэбэрлэлгэ хэхэ гурим һалбари дотороо түрүүшынхеэ эндэ хэрэглэгдэбэ. Избёосхын һү бэлдэхэ шаровой тээрмэ, шэнгэн реагентнүүдэй узел шэнэдхэн байгуулагдаа.

Сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй инженернүүд, технологическа хүдэлмэрилэгшэд химическэ сэбэрлэлгын узелай реагентнүүдые ашагтай зүбөөр хэрэглэхэ гурим зохёон хэрэглэжэ эхилээ.

Барилгашадай, комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй, түхеэрэлгэ тодхогшодой, научна хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын ажал, оролдолго һайн үрэ дүн үтэһэн байна. Сэлэнгын комбинадай сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлгэдэдэг болоо. Үйлэдбэриин хаядаһан һайнаар сэбэрлэгдэнэ. Сэбэрлэгдэһэн уһан соохи үлэгдэл, элдэб холисын олонхинь хараалагдаһан нормоһоо бага байна.

Социалис мүрысөөндэ комбинадай гол цехүүдэй дундаһаа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй коллектив нэгэнтэ бэшэ шалгаржа, дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Коллективүүдэй хамтын оролдолгоор зарим тэды һайн үрэ дүнгүүдэй туйлагдабашье, шиидхэгдэхэ ёһотой олон асуудал бии байһаар. Сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй проектын зарим тэды дутагдалтай ушарһаа, уһан соохи зарим зүйлэй холисо нормоһоо үлүү ехэ байна. Эдэ холисонуудай Байгалай, Сэлэнгын уһанда, мүн загаһанай ажахыда хэр зэргын аюул ушаруулха байһаниинь шалгагдаа.

Хаядаһа һайнаар сэбэрлэхын, эдэ холисо нормодонь хүргэхын тула тусхай сөөрэм түхеэрэхэ гэжэ хараалагдаба. Эдэ сөөрэмүүд сэбэрлэлгын эгээл һүүлшын шатын звеногой урдахи сэбэрлэлгэ болохо юм. Энэ проект 1976 ондо бэелүүлэгдэхэ юм.

Уһанда хайлаһан минеральна дабһан нормоһоо мүн лэ үлүү ехэ байһаар. Минеральна дабһа нормодонь хүргэхын тула шэнэдхэн байгуулгын хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Шаналгын котелнуудта жэбэһээ айдаггүй тусхай материалаар хэгдэһэн теплообменнигүүд табигдаха юм. Түрүүшын ээлжээнэй циркуляционно теплообменник 1976 оной 1-дэхи кварталда абтахаар хараалагдаа.

Комбинадта сульфатна шаналгын хэрэглэгдэжэ эхилхэдэ, промышленна хаядаһанай холисо ондоо болоо. Энэ холисо һайнаар сэбэрлэхэ хэмжээн хараалагдаһан байна. Байгал далай, Сэлэнгэ гол руу урадхуулагдаха сэбэрлэгдэһэн уһанай элдэб холисо нормоһоо үлүү байха ёһогүй гэһэн эрилтэ бүхы цехүүдэй урда табигдаһан байна.

Цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үрэ дүн согсолон гаргахада, энэ эрилтэ нэн түрүүн хараада абтадаг болоо. «Сэлэнгэдэ — сэбэр уһа» гэһэн уряатай мүрысөөн цехүүдэй дунда дэлгэрээ. Уһанай шанар, холисо элирүүлһэн балл тогтоогдоһон байна. Муухай, ехэ холисотой уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдтэ урадхуулһан цехтэ ехэ балл табигдадаг. Энэ цех түрүү һуури эзэлхэ эрхэһээ хаһагдана.

Сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые һайнаар хүдэлгэхэ, промышленна хаядаһа дууһыень һайнаар сэбэрлэхэ талаар өлдэб хэмжээн комбинадтамнай бэелүүлэгдэнэ. Түхеэрэлгэнүүдые нарижуулан һайжаруулхаһаа гадна, цехүүдэй урда шанга эрилтэ табигдана гээшэ. Мүн социалис мүрысөөн энэ асуудалда зорюулагданхай.

Загаһанай түрэһээ хаяха үедэ Сэлэнгэ гол руу комбинадһаа уһан урадхуулагдахаа болино. Хэрэглэгдэһэн уһан тусхай сөөрэм руу урадхуулагдана. Тэндэһээ сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдтэ дамжуулагдан сэбэрлэгдэнэ. Һайнаар сэбэрлэгдэһэн, сэбэрлэлгын эгээл һүүлшын шата гараһан уһан үйлэдбэридэ дахинаа хэрэглэгдэжэ болохо юм.

Эрдэмтэд, проект зохёогшод сэбэрлэгдэһэн уһа дахинаа хэрэглэхэ асуудал шиидхэжэ байна. Бүри ойрын сагта манай комбинат Сэлэнгэ руу час соо 600 кубометр уһа урадхуулха зорилго урдаа табинхай. Харин проектын ёһоор комбинадай хоёр ээлжээнэй хүсэд ашаглагдажа эхилхэдэ, часай туршада 3000 кубометр уһан гол руу хаягдахаар хараалагдана.

Манай коллектив Байгал далайе сэбэр байлгаха, уһыень тунгалаг сэбэр зандань үлөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина. «Байгал далайда — сэбэр һайхан уһа» гэһэн зорилго бэелүүлхэ гэжэ коллективнай оролдоно.

Л. РАКОВ,
Сэлэнгын ЦКК-гай профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ.

В. КОРНИЕНКО,
комбинадай промышленна хаядаһанай талаар главна инженерэй орлогшо.

ҺАЙШААЛТА ХЭРЭГЭЙ ҺАБАГША

Энэ уулзалгын болохоһоо урда үдэр КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Р. Г. Баяртуев манда иигэжэ хэлээ һэн:

— Хони үсхэбэрилгээ саашадань хүгжөөхэ талаар аймагай партиина организациин урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь манай «Хэжэнгын гол» газетын редакци һүүлэй үедэ нилээд ашатай үрэтэй, хэрэгтэйшье үүсхэл гаргаа. Тэрэнэйнь ашаар хонишодой мүрысөөн жэл бүри улам үргэдэжэ байна.

Нёдондоной апрель һарада аймагай түрүү хонишодой уулзалга редакциин үүсхэлээр Загаһатын совхоздо үнгэргэгдэжэ, тэдэндэ хабаадагшад тус совхоздо хонин ажалые эрхилхэ технологитой танилсаһан, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэһэн юм. Һүүлээрнь энэ жэлэй түл абалгада эрхимээр бэлдэхын түлөө хонишодой конкурс аймагай газетэдэ соносхогдоо һэн.

Тиин байгша оной январьта редакци түрүү хонишодой хоёрдохи уулзалга үнгэргэжэ, тус конкурсын дүн эндэ согсологдоо, түл абалгые һайнаар эмхидхэхэ, хони үсхэбэрилхэ хүдэлмэреэ нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүд тодорхойлогдоо, аймагай бүхы хонишодто хандалга-бэшэг абтаа бэлэй.

Редакциин «түхэреэн столдо» саашадаашье суглараад, ажал хэрэг тухайгаа хөөрэлдэжэ, һанамжануудаа хубаалдажа байха, энэ уулзалгаяа заншалта болгохо гэжэ хэлсээ.

Аймагай түрүү хонишодзуутанай тээсгэн бологшо ээлжээтэ уулзалгые аймагай газетын редактор Б. Ц. Эрдынеев нээбэ.

— Хэрбээ нёдондо болоһон түрүүшын уулзалгада арбан хоёр хонишод-зуутад хабаадалсаһан һаа, харин мүнөө жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга абажа түлжүүлһэн 22 түрүүшүүл мүнөөдэрэй уулзалгада ерээ. Мүн зуутанай зэргэдэ оромоор дүн туйлаһан 26 кандидат редакциин «түхэреэн столдо» уригдаһан байна. Мүрысөөнэй түрүүшүүлэй тоо олошорһон энэ ушар хадаа манай хонишодой ажалдаа шэнэ, түрүү онол арга хэрэглэдэг, амжалта туйлахын тула зориг түгэлдэрөөр ажалладаг болоһоной гэршэ мүн, — гэжэ нүхэр Эрдынеев тэмдэглээ.

Нёдондо «Первомайский» совхоздо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаһан гансашье хонишон байгаагүй юм. Харин байгша ондо тус ажахыда 6 хонишодынь зуутанай тоодо оробо. Мүн урда жэлдэ Хэжэнгын совхоздо иимэ үрэ дүн туйлаһан 6 хүн байбал, тэдээн дээрэ үшөө 3 шэнэ хүн нэмээ.

Мүн бусадшье ажахынуудай олохон хонишод урдынхиһаа һайн дүнгүүдые туйланхай.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон зоомэргэжэлтэдэй хонидой үүлтэр һайжаруулха, хонин ажалаа хүгжөөхэ талаар горитой хүдэлмэри хэжэ байһаниинь энээн дээрэһээ харагдана. Хонидой үүлтэр һайжаруулха талаар Загаһатын совхоз үнинһөө хойшо суутай. Тиихэдэ Хэжэнгын совхоз һүүлэй жэлнүүдтэ хонидой үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэриие зүбөөр ябуулжа эхилэнхэй. Хэрбээ хоёр жэлэй саада тээ тус ажахыда эрхим һайн, нарин нооһотой нэгэдэхи классай хонидой гурбадахи отара байһан һаа, харин энэ жэлдэ иимэ 7 отаратай болобо. Һүүлэй гурбан жэлдэ эндэ түрүүшынхеэ хурьгалха эхэ хонидой 13 отара гансал зуһагуудһаа бүридхэгдэжэ, түлгэнүүдые дан эртэ түрүүлхэеэ болиһон байха юм. Энээнэй ашаар эхэ хонидой һүрэгүүд һайжараа, бэеэр томо, тобир һайн болоо, өөдэргэн сула түл үгэдэг болоо.

Энээнэй ашаар Хэжэнгын совхоз энэ жэлдэ гүрэндөө нооһо тушааха түсэбөө 111 процент дүүргээ, зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлээ. Ажахын эрхим хонишон Б. Аюшеев зуун хонин бүхэнһөө 110 хурьга, ахалагша хонишод Ш. Намжилов, Б. Эжинов, Ц. Будаев, Д. Яковлев, Н. Иванов, Ж. Генинов, Л. Зодбоев, Д. Дармаев гэгшэд зууһаа 104—100 хурьга абаһан байна.

Һүүлэй 1—2 жэл соо «Первомайский» совхоз хонин ажалаа хүгжөөхэ талаар ехэ алхамуудые хэбэ. 510 центнер нооһо худалдаха түсэбөө 106 процент дүүргээ. Зуун эхэ хонин бүриһөө 87 хурьга түлжүүлээ. Совхозой ахалагша хонишон Ц-Д. Бадмаева зууһаа 119 хурьга абажа, аймагай чемпионой үндэр нэрэ солодо хүртөө. Эндэхи бэрхэ хонишод Д. Жамбалов, Д. Балданов гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 110—109 хурьга томо болгоо. «50 лет Октября» совхозой суута хонишон Ц. Цыденова, мүн Загаһатын совхозой хонишод Л. Дамшаева, А. Соголова, А. Шамсутдинова, А. Шалуева, Р. Намжилова гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьгадые түлжүүлһэн байна.

Хонишодойнь дундаһаа ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйладаг түрүүшүүлэй тоо олошорхонь гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, эндэхи хонишод дүй дүршэлөө баяжуулха, шэнэ түрүү арга шудалха, ажалдаа үнэн сэхээр хандаха гэһэн хүсэл уряа эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлдэг болонхой.

Гэбэшье эндэхи ажахынуудта хонин һүрэг үсхэбэрилгээр дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон. Хонин бүриһөө абтадаг нооһон 2,3—2,9 килограммһаа дээшэлнэгүй. Үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилхэ шэглэлтэй Загаһатын совхоз лэ хонин бүриһөө 3 килограммһаа үлүүтэйхэн нооһо хайшална. Худанай, «50 лет Октября» совхозуудта зуун эхэ хонинһоо оройдоол 30—50 хурьга абадаг хонишод үсөөн бэшэ. Илангаа Худанай совхоз хони үсхэбэрилгээр, нооһо абалгаар гээгдэжэ ябана. Олонхи ажахынууд дайралдаһан лэ, ямаршье дүршэлгүй хүнүүдые хонишоноор табина.

Эндэхид республикын түрүү хонишодой дүй дүршэлые ажалдаа нэбтэрүүлхые оролдоно. Энэ зорилгоор тэдэнэр Зэдын аймагһаа Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Г-С. Г. Цыремпилова, суута хонишон Д. Я. Свистунов гэгшэдые байгша оной январиин эсэстэ Хэжэнгэдээ урижа, ажал хэрэгтээ танилсуулжа, байра байдалаа харуулһан юм. Зэдын бэрхэ хонишод Хэжэнгэ, Худанай голнуудаар үбэлжэжэ байһан олон тоото отаранuудта ябажа, нютагай хонишодтой уулзаһан, хөөрэлдэһэн, тэдэнэй ажалай һайн талые тэмдэглээд, дутуу дунданууд тухайнь сэхэ хэлэжэ үгэһэн байгаа. Айлшадай хэлэһэн һанамжа, дурадхалнууд, ажаглалтанууд ехэ туһа нүлөө үзүүлээ.

Һая болоһон уулзалга, хөөрэлдөөн дээрэ Хэжэнгын совхозой директор М. Г. Санжимитыпов, «50 лет Октября» совхозой түрүү хонишод Ц. Б. Цыденова, Д. Дугарцыренов, «Первомайский» совхозой хонишон Д. Балданов, Загаһатын совхозой хонишон А. М. Шасутдинова, Чисаанын совхозой хонишон И. Нестеров, Хэжэнгын совхозой зоотехник-селекционер М. П. Маханчеева болон бусад өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые хэлэһэн байна.

Нэн түрүүн үгэ хэлэгшэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай тогтоо. Түл олоор абахын тула эхэ хонидоо һайнаар таргалуулха гээшэ тон шухала гэжэ тэдэ тон зүб тэмдэглээ. Борьёогой совхозой хонидой отара бүхэн өөрын участогтай байдаг тула үрэжүүлгын урда тээ эхэ хонид тэндэ бэлшээгдэжэ, түргөөр таргалуулагдадаг. Теэд Хэжэнгэдэ энэ хэрэг ехэ тоогдоногүй. Саашадаа эхэ хонидой отара бүхэндэ ногоо, зелёнко тариха участогтай болохо гэжэ түрүү хонишод энэ уулзалга дээрэ шиидхэбэ. Мүн ахалагша хонишод өөһэдөө отарынгаа хонидые искусственна аргаар үрэжүүлдэг болохо, үрэжүүлгые сентябриин 1-һээ эхилээд, 30 хоног соо үнгэргэхэ, зэдынхидэй жэшээгээр хурьгадые түрүүшын 20 хоногой туршада эхэтэйнь суугтань байлгаха, пеэшэнһээ дулаасуулагдадаггүй һэрюун байрада хурьгадые түлжүүлхэ арга хэрэглэхэ гэжэ хэлсэгдэбэ. Хонишод отарадаа үбһэ тэжээл өөһэдөө бэлдэхэжэ абаха ёһотой. Эдэ бүхы дурадхалнуудые түрүү хонишодой уулзалгада хабаадагшад нэгэн дуугаар хэлсээд, аймагайнгаа бүхы хонишодто Хандалга болгожо баталан абаа.

КПСС-эй XXV съездые ажалай шэнэ дэбжэлтын оршон байдалда угтаха, ерэхэ үбэлжэлгэдөө эрхимээр бэлдэжэ, 1976 ониие хонин ажалые хурданаар хүгжөөхэ жэл болгохын түлөө улам габшагайгаар ажаллаха, отара, хонишон бүхэн хоорондоо заатагүй мүрысэн ажаллаха зэргэтэй гэжэ уулзалгада хабаадагшад хэлсээ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ редактор Б. Ц. Эрдынеев Хэжэнгын совхозой түлөөлэгшэдтэ аймагай газетын дамжуулгын шан, нэгэдэхи шатын диплом, Загаһатын совхоздо хоёрдохи шатын диплом барюулаа. Мүн хонишод-зуутадта дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Р. Г. Баяртуев, хүдөө ажахын управлениин начальник И. П. Перфильев гэгшэд үгэ хэлээ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ һургуулиин һурагшад концерт харуулаа.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Хэжэнгын аймаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «50 лет Октября» совхозой түрүү хонишон Д. Дугарцыренов; «Первомайский» совхозой зуутад.

3. Весниннагай буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ Улаан-Үдын аймагай «8-ое Марта» колхозой хартаабхашан Вениамин Рахмановые харанат. Энэ нүхэрнай даажа абаһан 51 гектар хартаабхынгаа ургасые обоолжо, буртаг үбһыень усадхаһан юм. Харин мүнөө тэрэ хартаабха хуряалгын эхилтэр намарай наар хахалжа, үдэрэйнгөө даабари холо үлүүлэн дүүргэнэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

«РСФСР-эй ГАБЬЯАТА МЕТАЛЛУРГ» ГЭҺЭН ХУНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

1. «РСФСР-эй габьяата металлург» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгохо.

2. «РСФСР-эй габьяата металлург» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тухай дүрим баталха (дүрим хамжуулагдаха).

3. «РСФСР-эй габьяата металлург» гэһэн үбсүүндэ зүүхэ тэмдэгэй түхэл хэлбэриие баталха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1975 оной августын 28.

«РСФСР-эй ГАБЬЯАТА МЕТАЛЛУРГ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тухай ДҮРИМ

1. **«РСФСР-эй габьяата металлург»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгогдохо:

продукци үйлэдбэрилхэ, тэрэнэй шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан, гол металлургическа агрегадуудта 10 жэлһээ доошо бэшэ хугасаа соо хүдэлмэрилһэн, түрүү зэргын хүдэлмэришэд ба мастернуудта;

техникэ, технологи, үйлэдбэриин болон ажалай эмхидхэл нарижуулан һайжаруулгын талаар онсо шалгарһан, продукци үйлэдбэрилхэ, тэрэнэй шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаха хэрэгтэ хубитаяа схээр оруулһан, энэ һалбарида 15 жэлһээ доошо бэшэ хугасаа соо хүдэлмэрилһэн, металлургиин предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй, научно-шэнжэлэлгын, проектно-конструкторска ба бусад эмхинүүдэй, тэрэшэлэн СССР-эй хара ба үнгэтэ металлургиин министерствэнүүдэй аппарадай хүдэлмэришэд болон мастернуудта, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ;

техникэ, технологи, үйлэдбэриин болон ажалай эмхидхэл улам нарижуулан һайжаруулха, тэрэшэлэн металлургическа промышленностьда хүдэлмэрилхэ кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ хубитаяа горитойгоор оруулһан предприятинууд, нэгэдэлнүүд, научно-шэнжэлэлгын ба проектно-конструкторска болон бусад эмхинүүдтэ, һургуулинуудта 15 жэлһээ доошо бэшэ хугасаа соо хүдэлмэрилһэн научна, научно-педагогичска хүдэлдэлмэрилэгшэдтэ олгогдохо.

2. **«Хүндэтэ металлург»** гэһэн нэрэ зэргэтэй хүдэлмэрилэгшэд **«Хүндэтэ металлург»** гэжэ нэрэ зэргын тэдээндэ олгогдоһонһоо хойшо 3 жэлһээ доошо бэшэ сагай үнгэрөөд байхада, **РСФСР-габьяата металлург** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохоор зууршалагдажа болохо.

3. **«РСФСР-эй габьяата металлург»** гэһэн нэрэ зэргэ СССР-эй Хара металлургиин Министерствын, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын, тэрэшэлэн тус тус предприятинуудай, эмхинүүдэй, цехүүдэй ба агрегадуудай мэдэлдэнь байдаг СССР-эй ба РСФСР-эй бусад министерствэнүүд болон албан зургаануудай зууршалгануудай үндэһөөр, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумээр олгогдохо.

Харьяата профсоюзуудай ЦК-нуудай тобшололнууд СССР-эй ба РСФСР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай зууршалгануудта хамжуулагдаха ёһотой.

4. **«РСФСР-эй габьяата металлург»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүнүүдтэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамота, «РСФСР-эй габьяата металлург» гэһэн үбсүүндэ зүүхэ тогтоогдомол түхэл маягтай тэмдэг барюулагдаха.

5. **«РСФСР-эй габьяата металлург»** гэһэн тэмдэгые үбсүүнэйнгээ баруун талада зүүхэ.

6. **«РСФСР-эй габьяата металлург»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэһээ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумээр лэ хаһагдажа болохо.

Манай хөөрэлдөөн

ҮНДЭР АМЖАЛТЫН ТҮЛӨӨ

Тэжээл бэлэдхэлгэ, таряа хуряалгын ябаса тухай хэдэн асуудалтайгаар манай штатнабэшэ корреспондент Д. Цыбенов Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ В. М. Цыдендамбаевта хандаба. Тэрэнэй үгэһэн харюу доро толилогдобо.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээр: үбһэ сабшалга бараг аад, һүүлэй хура бороодо хуряалгамнай гээгдэнги ябана. А. Г. Колодиной, А. П. Жарниковай звено ажахы соогоо түрүүлжэ ябана. Эдэнэр түсэбөө һаяар бэелүүлхэ дүтэлэнхэй.

Мүнөө жэл колхозоймнай кукурузашад һайн ургаса ургуулаа. Бүхыдөө 700 гектарта кукуруза таригданхай юм. Кукуруза хуряалга дээрэ 4 комбайн, 8 автомашина хүдэлгэгдэнэ.

Нэгэдэхи отделениин кукурузашад В. Ф. Кожевников В. П. Бурлаков хоёр 260 гектарай тус бүриһөө дунда зэргээр 300 центнер хүрэтэр кукурузын ногоон эшэ набша хуряана. Комбайнернууд И. Д. Назимов, Г. Ильин гэгшэд хуряалгын үедэ үдэр бүриингөө нормо 150 процент бэелүүлнэ. Эндэ һүүлэй мэдээгээр 130 гектарай кукуруза хурягдажа, 2.900 тонно силос дарагдаба.

Гурбадахи отделенидэ 440 гектар кукуруза таригдаһан юм. Ургасань нэгэдэхи отделениинхидэ хүрэхэгүй. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 150 центнер ургаса хуряагдахаар багсаагдана. Комбайнернууд, автомашинын жолоошод кукуруза хуряалгада бии хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа, үдэр бүриингөө даабариие булта үлүүлэн дүүргэнэ.

Таряа хуряалга тушаа ехээр хэлэхэ юумэн үгы. Хуряалгаяа һаяханай эхилээбди. Һаяын дүнгөөр 850 гектарта таригдаһан ешмээн сабшагдажа, 370 гектарынь хуряагдаад, 4.600 центнер ороoһон абтаа. Хуряалгын эхинһээ комбайнер Валентин Ефремов ажалай үндэр амжалта туйлаа. Тэрэ 100 гектар ешмээн сабшажа, 704 центнер ороoһо сохёод байна. Үдэр бүри ажалайнгаа нормые хоёр дахин шахуу дүүргэнэ.

Тиихэдэ 150 гектар шэниисэ сабшагдаа. Саашадаа таряа хуряалгамнай үдэр ерэхэ бүри улам үргэдэхэнь. Гүрэндэ таряа тушаажа эхилхэмнай. Иимэ тон харюусалгатай хүдэлмэреэ, эрхим һайнаар үнгэргэхын тула уридшалан бүхы юумэеэ түгэс бэлдээ һэмди. Механизаторнуудай зүблөөн дээрэ таряа хуряалга тухай асуудал үргэнөөр хэлсэгдэжэ, хүн бүхэн шэнэ уялга абаһан байна. Мүн отделени, бригадануудай механизаторнуудай хоорондо социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэжэ, түрүүшүүлые урмашуулха гурим тогтооһон байна.

Таряа хуряалга дээрэ 32 комбайн хүдэлгэгдэхэ. Таряа зөөлгэдэ колхозоймнай 24, ондоо тээһээ ерэһэн 12 автомашина элсүүлэгдэнэ. Хуряалгана ажалай 18—20 үдэрэй туршада сүм дүүргэхээр хараалнабди. Энэ хүдэлмэри тон хүшэрхэн байха. Комбайн бүхэн 350 гектарай ургаса хуряаха даабаритай бшуу.

Тарянай ургаса яһала һайн. Гектар бүриһөө 13—14 центнерһээ доошо бэшэ шэниисэ абтаха байна. Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргэхэбди.

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИ ХАНГАҺАН ЗҮБЛӨӨН

Европо түбидэ аюулгүй байдал хангаха, улам бэхижүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондо харилсаа холбоо тогтоохо, үргэдхэхэ асуудалаар һаяхан үнгэргэгдэһэн зүблөөн юрэ бусын шэнжэтэй, политическэ талаараа агууехэ удхатай гэжэ олон оронуудай хэблэлнүүдтэ тэмдэглэгдэнэ. Тиигэхэ зуураа, энэ зүблөөниие зарлаха, эсэстэнь хүргэхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй үүргэ онсо тэмдэглэнэ.

Юундэ энэ зүблөөндэ, тэрэнэй дүнгүүдтэ иимэ үндэр сэгнэлтэ үгтэнэ гээшэб гэбэл, нэгэдэхеэр, энэ Зүблөөндэ Европын бүхы 33 гүрэнүүдэй, Америкын Холбоото Штадуудай ба Канадын дээдэ зэргын хүтэлбэрилэгшэдэй булта хабаадалганиинь ехэтэ һайшаалтай, энэ ушар зүблөөнэй удха шанар бүри дээшэнь үргэнэ. Хоёрдохёор, дэлхэйн үнгэрэгшэ дайнай һүүлээр энэ түби дээрэ тогтоһон гүрэнүүдэй хилэнүүд хуулиин талаар баталагдаагүй, энэ асуудал һаяын саг болотор шиидхэгдээгүй асуудалнуудай нэгэн байгаа бшуу. Гурбадахяар, Европо түби бүхэдэлхэйн түүхын хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө үзүүлһэн түби. Тэрэ дэлхэйн соёл гэгээрэлэй, эрдэм болбосоролой үлгынүүдэй нэгэн гээшэ. Теэд Европо түбимнай олон зуун жэлэй туршада шуһата тулалдаануудай үүдхэгдэдэг газар һэмнай даа. Эгээл эндэ дэлхэйн ехэ дайнай хоёр үймэр носоһон түүхэтэй. Эсэсэй эсэстэ эгээл Европо түби дээрэ мүнөө үедэ социализм империализм хоёрой нилээ зэргэлнэ. Эндэ баруунай империалис гүрэнүүдэй НАТО гэжэ сэрэгүүдэй бүлэглэлэй хүсэн байрланхай. Дайн сэрэгэй энэ хүсэнүүдһээ бэеэ хамгаалхын түлөө социалис оронууд сугларжа, Варшава хотодо хэлсээ үнгэргэжэ, бэеэ хамгаалха хамтын хүсэнүүдые бии болгоһониинь мэдээжэ. «Хүйтэн дайнай» үедэ эдэ хүсэнүүдэй зэргэ оршон байһан ушар бүхэдэлхэйн уласхоорондын байдалые түгшүүрилтэй болгодог байһаниинь мүн лэ баһа мэдээжэ.

Булта мэдэхээр, Баруунай капиталис оронуудые толгойлогшод, илангаяа сэрэгэй промышленна комплексын тала баригшад зэбсэг үргэнөөр үйлэдбэрилэнгүй, буу зэбсэг наймаалангүй промышленность хүгжөөжэ шадахагүйбди, зэбсэг буу зэбсэг үйлэдбэрилхээ болиболтнай фабрика, заводууд хаагдаха, хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошорхо, ангиин тэмсэл бүри хурсадаха гэхэ мэтэ номнол тараадаг байһан юм. Теэд тэдэнэр юунһээ боложо өөрынгөө хараа шугам һэлгэбэ гээшэб, ямар шалтагаанууд тэдэнэрые энэ зүблөөндэ хабаадахыень баадхаба гээшэб?

Нэн түрүүн дэлхэй дээрэ ангиин хүсэнүүдэй хүсэ шадалай хубаарилгын нилээд ехээр хубилһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Социалис оронуудай илагдашагүй хүсэн, эб найрамдал хангаха тэдэнэй политика, коммунис партинуудай хүтэлбэри доро ябуулагдаһан бүхы демократическа, эб найрамдал хүсэлэгшэдэй тэмсэл тон ехэ нүлөө үзүүлээ.

Хоёрдохёор, мүнөө үедэ дэлхэйн дайн эхилээ һаа, бүмбэрсэг дэлхэйн алишье газарта байһан ехэшье, багашье арадуудта барагдашагүй ехэ хохидол асарха байһан бшуу. Энэ баримта Баруунай империалис оронуудай дээдэ зэргын хүтэлбэрилэгшэд ойлгожо, социалис оронуудтай амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха арга боломжо бэдэрээ. Энэ тон һайшаагдама ушар гээшэ.

Гурбадахяар, мүнөө үедэ капиталис оронууд дотор үргэнөөр дэлгэрһэн экономическа уналта ангиин тэмсэлые ехэтэ хурсадхана. Иимэ бэрхэшээлнүүдые уласхоорондын түгшүүрилтэй байдалые һулааруулангүй, социалис оронуудаар хэлсээ холбоогоо һайжаруулангүй, худалдаа наймаагаа үргэдхэнгүй шиидхэжэ шадахагүй байһанаа, Баруунай гүрэнүүдые толгойлогшод ойлгоо.

Тиигэбэшье энэ зүблөөе бэлэдхэлгэ хүнгэн хэрэг бэшэ байба. Европо түбиин бүхы гүрэнүүдэй зүблөөе зарлаха тухай дурадхал анха түрүүн 1966 оной июнь һарада Варшавска хэлсээнэй гүрэнүүд оруулһан юм. Энэ зүблөөндэ бэлэдхэхэ үедэ манай партиин XXIV съезд дээрэ баталагдан абтаһан эб найрамдалай программа, тэрэниие бэелүүлхын түлөө эмхидхэгдэһэн тэмсэл тон ехэ үүргэ дүүргээ.

Москва хотодо үнгэргэгдэһэн эб найрамдал сахиха хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэ хабаадагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, Л. И. Брежнев энэ зүблөөн дээрэ Европын бүхы гүрэнүүд үнэн сэхээр, ямаршье «дипломатическа» мэхэ гохогүйгөөр хүршэ гүрэнүүдэй холбоо барисаа бэхижүүлхэ гол ёһо журам баталжа абаха аабза гэжэ этигэдэг байһанаа мэдүүлээ.

Энэ зүблөөе зарлаха гэһэн дурадхалһаа түгэсхэлэй дүнгүүд хүрэтэр яһала ута, хүндэ харгы дабагдаа гээшэ. Бэлэдхэлэй консультаци Хельсинки хотодо 1972 оной ноябрь һарада үнгэргэгдөө бэлэй. Нэгэдэхи шатань мүн лэ баһа эндэ 1973 оной июль һарада гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хүсөөр үнгэргэгдөө һэн. Харин эгээ хүндэ хүшэр хоёрдохи шатань 1973 оной август һарада Женева хотодо эхилжэ, хоёр жэл шахуу ябуулагдаба.

Гүрэнүүдэй хэлсэһэнэй ёһоор, бүхы пунктнууд нэгэн дуугаар лэ баталагдабал хүсэндөө орохо гэгдэһэн юм. Энэ ушар зүблөөн дээрэ баталагдаһан үзэг бүхэнэй үндэр дээрэ нэрэтэй байһые гэршэлнэ. Зүблөө бэлэдхэлгын хоёрдохи шатада 4700 мэдүүлгэнүүд ба проектнүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Иимэ олон проектнүүдые зүбшэхын түлөө координационно комитедэй 2500 заседани үнгэргэгдөө.

Энэ зүблөөнэй түгэсхэхы шатада гол ёһонуудай Деклараци нэгэн дуугаар 35 ороной дээдэ зэргын хүтэлбэрилэгшэдөөр баталагдаба. Эндэ хохидолдо ороһон гү, али олзотоһон гүрэнүүд үгы. Л. И. Брежневэй хэлэһэнэй ёһоор, барууншье, зүүншье зүгэй оронууд, капиталисшье, социалисшье оронуудай арадууд, сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаададагшье, хабаададаггүйшье гүрэнүүдэй арадууд, ехэшье, багашье арадууд — булта олзотой гараа.

Түүхэтэ энэ зүблөөнэй һүүлээр Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретарь Ромеш Чандрын хэлэһээр: «Гансашье Европо түбиин бэшэ, мүн бүхы дэлхэйн түүхэдэ шэнэ үе саг нээгдэбэ. Шэнэ хэмжээ ябуулгануудта харгы зам одоол нээгдэбэ». Үнэхөөрөө тиигээ. Энэдхэг ороной «Нэшнл геральд» газетэ Европодохи аюулгүй байдалые Азиин аюулгүй байдал хангаха тухай зүблөөн мүн лэ эсэстээ хүргэгдэхэ аабза гэжэ найдаһанаа мэдүүлнэ, Перугэй хэблэл зүблөөнэй дүнгүүд Латиин Америкэдэ «эб найрамдалай зоно» бии болгохо хэрэгые түргэдхэхэ гэжэ найдана. «Аль-Баас» гэдэг Дамаскын газетэ Дүтын Зүүн зүгэй түгшүүрилтэ байдал һаяын сагта алишье талада гомдолгүй политическэ хүсэд шиидхэбэридэ ерэхэ ёһотой гэжэ заана. Богонёор хэлэхэдэ, бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхые, арад зоной ажабайдал хүнгэдхэхые оролдогшод энэ зүблөөнэй дүнгүүдые үнэн зүрхэнһөө һайшаан, нангин хэрэгэй түлөө бүри эршэтэйгээр тэмсэжэ эхилээ.

Теэд дэлхэй дээрэмнай дайн дажар үүсхэхые, уласхоорондын байдалда түгшүүрилтэй ушарал тохёолдуулхые, социалис оронуудта эсэргүү тэмсэл ябуулхые оролдодог хүсэнүүд үшөөл бии ха юм. Тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ ехэтэ голхоронхой, шэг шарайгаа харлашаһан юумэнүүд, сошоогдоһон шара зүгыдэл адли сухалтай, өөрынгөө хорото муухай хүдэлмэри ябуулна.

Һаяхан, жэшээнь, Англиин «Обсервер» гэдэг газетэ НАТО бүлгэмэй штабай байрладаг Брюссель хотоһоо ерэһэн корреспонденци толилбо. Энэ статья соо юун гэжэ бэшэнэб гэбэл: «Баруун Европын экономико ехэ уналтада орожо, эндэхи правительстванууд социальна ажабайдал һайжаруулхабди гэжэ арад зондо үгэһэн уялгаяа дүүргэжэ шадахагүй. Тиимэһээ арадууд томо гэгшын буһалгаануудые үүсхэхэ, ангиин тэмсэл үргэдхэхэ. Эгээл энэ үедэ Советскэ Союз сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэ гэхэ мэтэ хорото хардалгануудые НАТО бүлэглэлэй генералнууд тараана.

«Ян нохойн хэдышье хаха сасатараа хусаа һаань, тэмээн хамбы аян замаа үргэлжэлүүлхэ» — гэжэ арадай аман үгэ тэмдэглэһэн байдаг. Энэ тон зүб гээшэ. Хархис этэгээдүүдэй хэдышье хашхараа, хаагалаа һаань, хүн түрэлтэнэй түүхын хүгжэлтэ гэдэргээ сухарихагүй.

«Ниитэ Европын зүблөөн «хүйтэн дайнай» үүсхэһэн түгшүүрилые һулааруулгада, үнэхөөрөө амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын гол ёһонуудта дамжан орохын тула энэ түбидэ мүнөө болотор хэгдэһэн бүхы һайн юумэнэй үрэ дүн болоно.

Зүблөөн дээрэ баталагдажа, хабаадагша гүрэнүүдэй дээдэ зэргын хүтэлбэрилэгшэдэй гараа табижа баталһан гол ёһонуудай Деклараци бэелүүлхээр бэлэн байһанаа Европо түбиин бүхы социалис оронууд булта мэдүүлээ. Мүн баһа Баруун Европын капиталис оронуудые толгойлогшод зүблөөнэй дүнгүүдые һайшааһанаа, тэдэниие бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдохоор бэлэн байһанаа мэдүүлбэ.

Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй дүнгүүдые энэ түбиин бүхы арадууд, партинууд болон олон тоото демократическа эмхинүүд үргэнөөр зүбшэн хэлсэнэд. Франциин Коммунис партиин Политбюро тусхай мэдүүлгэ һаяхан баталжа, толилһон байна. «Хельсинки хотодо үнгэргэгдэһэн энэ зүблөөн Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха хэрэгтэ онсо ехэ удха шанартай шата болоно» — гэжэ энэ мэдүүлгэ соонь тэмдэглэгдэнэ.

Тиигэхэ зуураа, Франциин Коммунис партиин Политбюро арад зоноо һэргымжэтэй байхыень халуунаар уряална.

Энэ уряалай зүб, үе саг соогоо байһыень Португалида боложо байһан үйлэ хэрэгүүд үшөө дахин гэршэлнэ.

Баруунай капиталис оронууд Португалида эсэргүү хэмжээнүүдые абажа байна. Табин жэл соо Португалиин болон олон тоото колониинуудай арад зониие дарлажа, мүлжэжэ байһан фашис засагые дэмжэдэг, мүнгэн зөөриин талаар туһалдаг байһан «Хамтын дэлгүүрэй» оронууд мүнөө үеын Португалида туһаламжа хүргэхэеэ арсанад. «Хэрбээ Португалиин Баруунай капиталис оронуудта таарамжатай харгы замаар хүгжөө һаань, намар болотор тэдхэмжын тухай асуудал хаража үзэхэбди», — гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэ. Һаяхан Стокгольм хотодо баруунай социал-демократууд Португалиин социалис партиие дэмжэхэ комитет эмхидхэбэ. Тиихэдээ тэдэнэр Португали дотор демократиин ёһо журам сахихые оролдонобди гэжэ шашана, харин социалистнуудай хүсөөр эмхидхэгдэһэн бузагай аашануудые шүүмжэлжэ, нэгэшье үгэ хэлэнэгүй, — гэжэ Франциин «Орор» газетэ бэшэнэ.

Баруунай хархис этэгээдүүдэй гаргажа байһан энэ мэтын аашанууд, Дүтын Зүүн зүгтэ тэдэнэрэй ябуулжа байһан политика болон бусадшье баримтанууд Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй дүнгүүдые бэелүүлхын түлөө бүхы арадууд хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхэ ёһотой гэжэ гэршэлнэ гээшэ.

Д. ОЧИРОВ.

ТҮМЭР ДЭЭРЭХИ УРЛАЛ ТУХАЙ НОМ

Урда сагһаа хойшо буряадууд түмэр дээрэ гоё һайхан урлал хэдэг, түмэрөөр янза бүриин гоёолто шэмэглэлнүүдые хэдэг байһан. Археологиин малтамалнуудшье, түүхын баримтануудшье, уран дархашуулай хэһэн бүтээлнүүдшье энэниие гэршэлэн харуулна. Түмэр дээрэ хэһэн бүтээлнүүд урданай буряадуудай уран һайханай культурада шухала һуури эзэлдэг байгаа.

Үни сагһаа хойшо түмэр дээрэ хэһэн урлал хүнүүдэй һонирхол татадаг байһан. Гэбэшье Совет засагайл үедэ энэ урлал али бүхы талаһаа шэнжэлэгдээ.

XX зуун жэлэй хахад болотор ганса суглуулбаринууд, бүридхэлгэ хэгдэдэг байһан һаа, һүүлэй жэлнүүдтэ хойно хойноһоо шэнжэлгэ хэһэн номууд хэблэгдэн гаргагдажа байнхай. Түмэр дээрэхи урлалда зорюулагдаһан түрүүшын томохон шэнжэлгэ гэхэдэ, А. В. Тумаханиин «Буряад арадай искусство» гэһэн ном болоно. 1970 ондо хэблэгдэн гараһан энэ ном дотор бүхэли бүлэгынь түмэр дээрэхи урлалда зорюулагданхай.

Удаань «Бурятский художественный металл» гэһэн нэрэтэй тон һонирхолтой ном гараа бэлэй. Харин энэ жэлдэ «Художественная обработка металла в Бурятии» гэһэн бүлэг авторнуудай бэшэһэн ном хэблэлһээ гараба. Оролто болон гурбан бүлэгһөө бүридэһэн энэ ном дотор олон зураг оруулагданхай. Эдэ зурагуудайнь олонхинь түрүүшынхеэ хэблэгдэжэ байна. Дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэһэн оролто соонь урда сагһаа хойшо мүнөө үе хүрэтэр Буряад орон дотор түмэр дээрэ урлал бүтээгдэдэг тухай, энэ талаар бэшэгдэһэн номууд, шэнжэлгэнүүд тухай хэлэгдэнэ. Тиихэдэ буряад дархашуулай бүтээлнүүдые бүридхэлгын, шэнжэлгын тон шухала байһан тухай эндэ хэлэгдэнэ. Олонхи бэрхэ нарин дархашуул үни хада наһа баранхай, мүнөө үедэ дархалжа байгаашуул үндэр наһатай болонхой. Иимэһээ дархашуулай дүй дуршэл, тэдэнэй өөһэдын «нюуса» тухай мэдээсэл мүнөө суглуулан абаха хэрэгэй тон шухала байһаниинь мэдээжэ.

«Дархашуул тухай арадай үльгэр домогууд соо» гэһэн нэгэдэхи бүлэгынь тон һонирхолтойгоор уншагдана. Үльгэр домогууд дотор уран дархашуулые бурханһаа заяатай мэтээр харуулагдадаг байгаа. Олон ушарта тэдэниие бөөтэй адляар хүндэлдэг байһан. Дархашуул бөөнэртэй заримдаа тэмсэдэг, олонхи ушарта илажа гарадаг байгаа. Арадай аман зохёол соо түмэршэ дархашуул айхабтар хүсэтэйгөөр, дэлгэр һайхан сэдьхэлтэйгээр харуулагдадаг һэн. Тэдэнэр арад зониие хамгаалдаг байгаа. Үльгэр домогууд дотор уран дархашуулай хайшан гэжэ түмэр дээрэ урладаг тухай, мүн үни сагһаа эхилжэ, түмэр дээрэ урлал хэдэг байһан тухай зарим тэды мэдээсэл бии.

Яһала һонирхолтойгоор бэшэгдэһэн энэ бүлэг дотор дархашуулай онгон тухайда бэшэгдэһэн байбальн бүришье һонирхолтой байгаа, Юундэб гэхэдэ, иимэ онгонууд хадаа дархашуулай һанал бодол болоод, арад зоной дархашуул тухайда юун гэжэ бодожо байдагынь элирхэйлэн харуулһан зүйлнүүдэй нэгэн болоно ха юм.

«Хатуу эд хэхэ арганууд» гэһэн хоёрдохи бүлэгэй удха шанар тон ехэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ бүлэг дотор түмэр дабталга, хайлуулга, шэрээлгэ, мүнгэн дээрэ һиилэлгэ, булад, түмэр дээрэ алта шаралга, зэд, гуулин дээрэ дабтажа зураг хээ гаргалга болон бусад олон орёо арганууд тухай бэшэгдэнэ. Алибаа бүхы зэр зэмсэгүүдэй, үйлэнүүдэй өөр өөрын нэрэнүүд тодорхойгоор бэшэгдэнхэй. Иимэ нэрэнүүд түмэр дээрэ урлал болбол урда сагһаа хойшо буряадуудта байһан гэжэ үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ.

Буряадуудтай хүршэ арадуудай болон бусад монгол угсаатанай дунда дэлгэрһэн түмэр дээрэхи урлал тухайда зэргэсүүлэн харуулжа, тус ном дотор бэшээгүйнь харамтай.

«Арадай уран дархашуул» гэһэн гурбадахи бүлэг дотор олон дархашуул тухайда бэшэгдэһэн очеркнууд оруулагданхай. Долгор Логинова, Дымбрыл Бадмаев, эсэгэ хүбүүн Тубшиновууд, Дашанима Цыденов, Лубсанжап ба Раднажап Нохоров, Сосор Санжиев, Буда Очиров болон бусад олон дархашуул тухай, тэдэнэй уралан бүтээхэ хүдэлмэри тухай бэшэгдэнхэй.

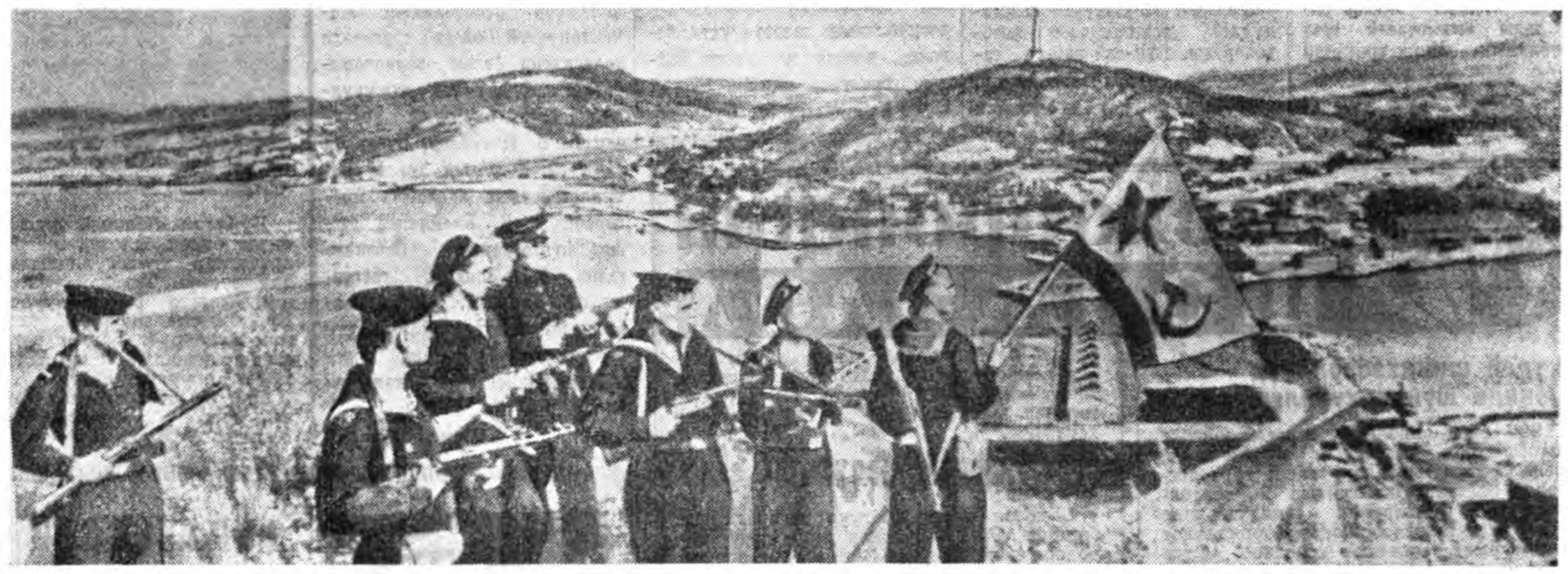
Богонихоноор, товшоор бэшэгдэһэншье һаа эдэ очеркнууд бэлигтэй дархашуулай уран бүтээл тухай түрүүшын шэнжэлгэ болоно. Эндэ тэдээн тухай тон товшоор хэлэгдэнэ. Үнэн дээрээ уран бэлигтэй эдэ дархашуул тухай хүн бүхэндэнь тусхай номшье бэшэжэ болохоор.

Багаханшье һаа, тон һонирхолтой энэ номой һүүлшын хуудаһа хаагаад байхада хоёр янзын бодол түрэнэ. Нэгэдэхеэр, арадай уран дархашуул тухайда, тэдэнэй урлал бүтээл тухайда ехэ анхарал табигдажа, тэдэнэй бүтээлнүүдые бүридхэлгэ, шэнжэлгэ болон бусад орёо хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдажа байна гэжэ энэ ном гэршэлэн харуулна. Хоёрдохёор, энэ хүдэлмэри халтал оройтон алдажа ябуулагдажа байна. Юундэб гэхэдэ, олонхи бэлигтэй дархашуул наһа бараа. Тэдэнэй бүтээхы хүдэлмэри тухай мүнөө хаанаһаашье мэдэжэ абахагүйш.

Ном дотор зарим тэды дутагдалнууд бии гэжэ хэлэмээр. Эндэ оруулагдаһан зурагууд тухай һайнаар тодорхойлогдоһон мэдээсэл үгы. Тиигээдшье олонхи зурагуудынь угаа муу шанартайгаар барлагдаһан байна. Уран дархашуул тухайда зарим очеркнууд һайнаар бэшэгдэнхэй гэжэ хэлэхын аргагүй. Мүн Усть-Ордын ба Агын буряадуудай национальна округуудай уран дархашуулай мүнөө үеын хүдэлмэри тухайда энэ ном дотор бэшэгдэһэн байгаа һаань һайн һэн.

Урда сагһаа эхитэй буряад арадай урлал тухай һонирхолтойгоор хөөрэһэн буряадай искусство шэнжэлгын эрдэмтэ хубитаяа оруулһан ном болоо гэжэ энэ ном тухай хэлэхэ хэрэгтэй.

Н. КОЧЕШКОВ,
искусство шэнжэлгын эрдэмэй кандидат.

ЯПОНОЙ УГЭ ДУУГҮЙГӨӨР БЭЕЭ ТУШААҺАН ТУХАЙ АКТДА ГАР ТАБИГДАҺААР 30 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭБЭ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Номгон далайн флодой морягууд Порт-Артур гэжэ тохойдо СССР-эй Далайн-Сэрэгэй флодой туг намилзуулжа байна. (СССР-эй Кинофотодокументнүүдэй гүрэнэй түбэй архив).

ТАСС-ай фотохронико.

МОДОШОДЫЕ БАЯСУУЛБА

Хурамхаанай леспромхозой модошодой Майск тосхондо эстрадын ансамбль ерэжэ, һайн программатай концерт харуулба. Модо бэлэдхэгшэд клубтаа багтажа ядатараа сугларжа, холоһоо ерэһэн артистнуудай гүйсэдхэһэн номер бүхэниие нэрьемэ альга ташалгаар үдэшэһэн байна.

Эстрадын ансамблиин табиһан концерт харахаар Байгал-Амарай харгы барилсажа байһан 146-дахи оньһожоруулагдаһан колоннын хүдэлмэришэд олоороо ерээ.

Хонгёо хурса хоолойтой дуушан Нина Сапрыкинагай эрод арадай дуунуудые хангюурдахадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар хэдэн удаа үдэшэжэ, дахин дахин дуулахыень уриһан байна. Тус ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Вячеслав Новосадович гэгшэ олон дуунуудые зохёоһон, өөрөөшье гоёор дууладаг байба.

Ансамблиин артистка Аюна Тумурова Үзбегэй болон Хойто зүгэй арадуудай хатар танца нугархай бэрхээр гүйсэдхэжэ, олоной һайшаал магтаалда хүртэнэ. Мүн хатаршан Александр Абакумов, жанрнуудые гүйсэдхэгшэ Александр Котелевский, хүгжэмшэд Николай Думиченко, Сергей Штыков, Константин Казаков болон бусадай һайхан хатар танца, ирагуу гоё дуу хүгжэм зэдэлүүлжэ, модошод, барилгашадые ехэтэ баясуулба.

С. СОЛКИН.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ СЕМИНАР

Хэжэнгын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдком Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэ үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Семинарта сельскэ, сомоной Соведэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, секретарьнар, аймсоведэй гүйсэдкомой таһагые даагшанар хабаадаа. Тэдэндэ Соведэй, ажахын хүдэлмэриин асуудалнуудаар аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б-Д. Б. Рыбдылов, тэрэнэй орлогшонор И. П. Перфильев, В. Т. Тугдумов, аймагай түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Г. С. Сангадиев, аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь П. Балдандожиев гэгшэд лекци, элидхэлнүүдые хэбэ.

Семинарай түгэсхэлдэ сомоной, сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, секретарьнар, аймсоведэй гүйсэдкомой таһагуудые даагшанар дүй дүршэлөө андалдаба.

В. ДУГАРЦЫРЕНОВ,
Хэжэнгын аймагай Соведэй гүйсэдкомой инструктор.

«ИСКРА» КОЛХОЗОЙ МҮНӨӨДЭР

Ока мүрэнэй баруун бэедэ, тэрэнэй Волготой уулзан ниилэдэг газарһаа холо бэшэ, яблони болон вишниин сэсэрлигүүд соо Алешково тосхон нэмжынэ. Тойроод — гоё һайхан хуһан шугы, алтан шаргал таряанай полинууд. Эндэ «Искра» колхозой түб тосхон оршодог. Мүнөө колхознигуудай хүдэлмэриин халуун хаһа — таряа хуряалга ябажа байна.

«Искрэдэ» ерэхэдээ энэ ажахын хүгжэлтын үргэн ехэ дэлисээр гайхахаш. Энэнь юунһээ эхилээб гэжэ мэдэхэдээ, тэрэниие эмхидхэн байгуулһан, мүнөө эндэ хүдэлмэрилжэ байдаг хүнүүдэй хэрэгүүдые үнэхөөрөө һайхашаахаш.

...Дүшэн табан жэлэй урда Алешковэй таряашад эндээ колхоз бии болгоо бэлэй. Анха түрүүн 11 бүлэ тэрээндэ ороһон юм. Тэдэнэй мэдэлдэ 9 морин, 50 гектар хүрэхэтэй, хүрэхэгүй газар бии байгаа. Иимэл байһан юм.

Теэд колхозоо «Искра» гэжэ дэмышье нэрлээгүй, тэрэнь нэрээ харюулаа. Өөдэгүйхэн ажахыһаа, бишыхан ошонһоо колхозно ажабайдалай, хамтын хүдэлмэриин үргэн ехэ дүлэн соробхилон бадараа.

Колхозой правлениин һаруул, ехэ байшан соо түрүүлэгшэ Константин Васильевич Сыровтой, партийна организациин секретарь Надежда Михайловна Калининатай уулзабаб. Мүнөөнэйнь ажал хэрэг, колхознигуудые һанаашархуулдаг асуудалнууд тухай хөөрэжэ үгэхыень тэдэниие гуйбаб.

— Ажахын тогтоогдожо байха үеынхи шэнги орёо асуудалнууд мүнөө манайда байхагүй, — гэжэ Сыров хөөрэнэ. — Тиигэбэшье мүнөө болотор гол һанаха, шухала юумэмнай — газар болоно. Энэмнай органическа бодосуудаар хомор, шабарлиг шара, ургаса муутай, элдүүрилхэдэ хэсүү газар юм. Эндэһээ юуншье абтахагүй гэжэ һанахаар. Тиин гэһээ манай колхознигууд үнэн шударгы ажалаараа энээниие тад ондоо болгожо шадаа. Жэлһээ жэлдэ энэ газарай ургасань дээшэлжэ эхилээ, тэрэнэй хэм хэмжээе тогтуурitай болгожо шадаабди. Жэшээнь, нёдондо жэл гектар бүриһөө дунда зэргээр 30,4 центнер намарай шэниисэ хуряажа абаа һэмди. Иимэ ургаса турщалгын бишыхан талмайһаа бэшэ, харин 600 гаран гектар болохо үргэн ехэ полиһоо абтаа. Тэды шэнээн оробхото ургамалнуудай: хара тарянанай, ешмээнэй ургаса абтаа һэн. Энэмнай хара хүрьһэгүй газарта болоходоо, муушье бэшэ гээшэ аабза.

— Саашадаа эрдэм, техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые хэрэглэн, үшөө ехэ ургаса абадаг болохобди гээд найданабди, — гэжэ түрүүлэгшэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ, — Энээнэй түлөө жэл бүри хэдэн арбан тонно органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ гаргажа газартаа шэнгээнэбди, газар бүри доогуур хахалдаг болоно байнхайбди. Тэрээнһээ гадна, мүнөөнэй машинануудта ехээр найдагдана. Мүнөө зуу гаран трактор, комбайн, автомашинануудтай болонхойбди.

Мүнөө «Искрэмнай» хүгжэлтэ түгэс олон һалбаритай ажахы болонхой. Эрхим шанартай таряа, хартаабха, овощ болон жэмэс ургуулжа, гүрэндөө худалдана, мяха, һү абана. Тиигэбэшье колхозой олзо доходой орохо гол үндэһэниинь һү һаалиин фермэнүүд болоно.

Колхозой жэл бүриин ашаг олзо нэгэ миллион табан зуу мянганһаа дээшэ гаранхай. Энээнэй ехэшэгыень малшад оруулна. Ажахын фермэнүүд мүнөө 1660 гаран толгой эбэртэ бодо малтай. 690-ниинь үнеэд, тэдэнэй ашаг шэмэнь ходо дээшэлжэ байнхай. Мүнөө һаамхай үнеэн бүриһөө 3 мянган килограмм һүн абтана. Мал ажахымнай гол һалбари мүн байһыень салин түлөөһэн элеэр харуулна. Колхознигой салин дунда зэргээр 110 түхэриг байбал, һаалишанайхи —144 түхэриг болоно. — Бидэнэр түрүүшүүлээрээ омогорхонобди, тэдэнэй шударгы габшагай ажалые али болохоор урмашуулдагбди. — гэжэ парторг Калинина хөөрэнэ. Социалис мүрысөөгөөр илагшад үнэтэ бэлэгүүдээр: мотоциклнуудаар, телевизорнуудаар холодильнигуудаар, Крымэй, Кавказай курортнуудта амарха түлөөһэгүй путевконуудаар, мүнгөөр шагнагдана. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэл энэ хэрэгтэ колхозой правлени 82 мянган түхэриг гаргашалаа.

Ажалшадай байдалые улам һайжаруулха хэрэгтэ колхозой зүгһөө ехэ анхарал табигдана. Эндэхи байдал хотынхиһоошье ехэ илгаатай бэшэ. Айл бүхэн һайн байратай, зариманиинь һайн гэгшын модон, нүгөөдүүлынь олон байратай шулуун гэрнүүдтэ оронхой. Түб тосхонойхид гэртээ уһатай, ваннатай, газова плитануудтай. Медицинскэ эрхим пункт, долоон һургуули. дүрбэн клуб, хүүгэдэй саад, ясли, 15 мянган номтой библиотекэ, парк, стадион г.м. бии юм.

«Искра» колхоздо залуушуулда илангаяа ехээр һаналаа табидаг. Тиигэншьегүй арганьгүй, ургажа ябаа үетэмнай ерээдүйн халаан болоно ха юм. Алешковэй олонхи басагад, хүбүүд 8 жэлэй гү, али 10 жэлэй һургуулинуудые дүүргэһэн, нэгэ зариманиинь Москва, Ленинград, Горький болон бусад хотонуудай дээдэ, дунда һургуулинуудта орожо, һуралсалаа үргэлжэлүүлнэ. Тэдэнэй дундаһаа 12-ынь колхозой стипенди абаад һурадаг. Дээдэ гү, али тусхай дунда эрдэмтэй болоходоо, нютагтаа ажаллахаяа бусаха юм.

Колхознигуудай соёл болбосоролой хэм хэмжээн дээгүүр болоод, дээдэ эрдэмээр хэниишье гайхуулхаяа болёош, Эрдэмтэд, инженернүүд, сэрэгэй дарганарые гаргаһан гэр бүлэнүүд Алешководо олон байха. Жэшээнь, артелиие тогтоотшодой нэгэн, таряашан Федор Шубинай бүхы табан үхибүүдынь дээдэ һургуулитай, ехэ хүбүүн — Василинь хүдөө ажахын эрдэмэй доктор болонхой.

— Манай һургуулинуудые дүүргэһэн хүн бүхэн заабол институт дүүргэжэ, эрдэмтэн болохогүй гэжэ бидэ ойлгонобди, — гэжэ Калинина хөөрэнэ. — Һургуули дүүргээд, колхоздоо ажаллахаар үлэгшэдэй олонхинь сэдьхэл хүсэлдөө тааран хэрэг өлдог. Зүгөөр мүнөө сагай хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ эрдэм мэргэжэл хэрэгтэй. Тиимэ хадань, эндээ, колхоздоо залуушуулайнгаа эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхые оролдодогбди. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин һургуули, агрономическа болон зоотехническэ кружогууд эндэ долоодохи жэлээ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Хүдөөдэ мүнөөнэй техникын олон болохо тума колхоздомнай шэнэ мэргэжэлнүүд: токарь, монтер, моторист, машинист — баһал бии болоно. Хэзээ нэгэтэ «хотын» гэжэ тоологдодог байһан эдэшье. бэшэшье мэргэжэлнүүдые хүдөөгэй залуушуул амжалтатайгаар шудална. Манай механизаторнуудай дундаһаа 28 тракторист комбайнернууд хүдөө ажахын тусхай дунда һургуули дүүргэнхэй.

«Искра» колхоз жэлһээ жэлдэ дэбжэнэ, бэхижэнэ. Хүдөөдэ барилга үргэнөөр хэгдэнэ. Эндэмнай өөһэдынгөө барилгын бааза — хирписын завод, модо хюрөөдэхэ цех, дарханай мастерской бии болгогдоо.

— Саашанхи түсэбүүднай ехэ юм, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ хэлэнэ. Мүнөөнэй техникэ ажахыдаа хэрэглэжэ, эрдэм ухаанай зааборнар ажалаа эмхидхэдэг болоһоной ашаар арбадахи табан жэлдэ 2 миллион түхэригэй олзо оруулхаар багсаанабди. Энэмнай ажахыгаа мүнөөнэй хэмдэ бүри ехээр оруулха, колхознигуудай ажаһуудал улам һайжаруулхада бидэндэ ехэ туһатай байха. Зай, манай мүнөөдэрэй гол зорилгомнай — баян ургаса хуряаха, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые сүм дүүргэхэ хэрэг болоно. Энэ хадаа КПСС-эй XXV съездэдэ манай ажалай бэлэг болохо.

Вячеслав ЧИНГУЗОВ,
АПН-эй корреспондент.
Горький.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулжа, Ленинградай Ленинэй орденто корабль бүтээдэг институдай студентнүүдэр онгосоор Лена мүрэн дээгүүр агитационно аяншалга хэжэ дүүргэбэ.

Энэ хадаа Ленинградай корабль бүтээгшэдэй хэһэн агитационно 17-дохи аяншалга болоно. Һара соо студентнүүдэр Усть-Кутһаа Якутск хүрэтэр гол мүрэнүүд дээгүүр 1890 километр гаталһан байха юм. Замдаа эдэнэр БАМ-ай барилгын талмайнууд дээрэ, уһан замшадай, модошодой тосхонуудта 60 концерт табяа, Лекторэй бүлэг уласхоорондын байдал тухай 81 лекци уншаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: студентнүүдэр палуба дээрэ концерт табижа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛ ЭХИЛБЭ

ХОНХО ХЭШЭЭЛДЭ УРЯАЛБА

Намарай эхин һарын түрүүшын үдэр сэлмэг, наратай һайхан байба. Улаан-Үдын гудамжануудта һайндэрэйхеэр хубсалһан эдиршүүл эртэ үглөөнһөө хойшо элбэгжэжэ. тэбэри шахуу сэсэгэй баглаануудые бараад, һургуулинууд тээшэ һубарилдаа һэн. Иимэ үзэгдэл Совет орон дотор хаанашье заншалта болонхой гээшэ ха. Тэдэнние харахадаа, сагаан толгойтой болоһоншье хүнэй досоо нэгэ жэгтэйтэн, сэдьхэл бодолынь хүлгүүтэйхэн болоодхино хэбэртэй.

Улаан-Үдын хоёрдохи һургуули ниислэл хотымнай томохон һургуулинуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Тус һургуули хоёрдохёо һуралсалай жэлые 100 процент амжалтатайгаар түгэсхөө. Тэрэ амжалтаяа улам саашань арьбадхан, КПСС-эй XXV съездые ажалай амжалтаар угтахаар һургуулиин коллектив тэмсэжэ эхилхэнь. Сентябриин 1-нэй баяр баясхалангай жагсаалые нээхэ зуураа, һургуулиин завуч **С. С. Апрелков** тэрээн тушаа хэлэбэ. Классуудай хоорондо социалис мүрысөөн соносхогдожо, түрүү һууриин түлөө шанга тэмсэл болодог юм. В. Т. Козловагай, В. И. Махановагай хүтэлбэрилдэг комсомольско болон пионерскэ классууд түрүү һуури эзэлжэ, хүтэлбэрилэгшэдынь «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан юм.

Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан үгэ хэлэхэ зуураа, һургуулиин директор **Н. И. Корытов** багшанарай, һурагшадай, түрэлхидэй тон ехэ зорилгые элирүүлбэ. Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ һургуулиин коллектив горитой амжалта туйлаа. Һурагша бүхэн һуралсалай жэлые амжалтатайгаар түгэсхэдэг, хоёрдохи һурагша бүхэн «4» ба «5» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ һурадаг болоо.

Удаань һургуулиин директорэй зүгһөө зарлиг уншагдажа, нэгэдэхи «А» болон «Б» классуудта хэд оруулагдааб гэжэ соносхогдобо. Нэгэдэхи класста ороһон багашуулай зүгһөө **Курдяшкина Маринада** үгэ үгтэжэ, тэрэ басаган хонгёо хурсахан хоолойгоор хон-хон гэтэр иимэ шүлэг уншаба:

Сэнхирхэн һабхагтай,
Сэбэрхэн кукладаа
Сентябриин 1-дэ
Энхэрэн хэлээб:
Эрхэлхэ сагнай
Ингээд дүүрээ.
Нобшоржо һуунгүй,
Номоо үзэелши.
Номгон даруу болоёлши.

Түрэлхидэй зүгһөө **Г. Е. Бодонова,** судна-бүтээлгын заводой зүгһөө **Л. И. Куренкова,** һургуулиин комсомолой эмхиин зүгһөө **Г. Одинцова,** ВЛКСМ-эй горкомһоо **Н. Второва,** ВЛКСМ-эй обкомһоо **С. Сахаев,** КПСС-эй райкомһоо **З. А. Самойлова,** Гэгээрэлэй министерствэһээ **Х. В. Сеткова** гэгшэд һурагшадые, багшанарые, түрэлхидые һуралсалай шэнэ жэлээр амаршалба. Тогтониһоон заншалай ёһоор 10-дахи классай һурагшад нэгэдэхи класста ороһон багашуулда дурасхаалай бэлэгүүдые барюулаа.

Баярта жагсаалай эхилһые дохёолһон барабан, горнын һүртэ абяан дахин зэдэлжэ, комсомолой, пионерэй, эмхинүүдэй Улаан тугуудай гаргагдахалаар, хонхын абяан жэнгиржэ, нэгэдэхиһээ эхилээд арбадахи класс хүрэтэр — бүхы һурагшадые хэшээлдээ орохыень уряалба.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ШЭНЭ СОВЕТ БАЙГУУЛАГДАБА

Совет милициин, ГАИ-гай болон түймэр сарагшадай хүдэлмэри тухай һонирхолтой материал, репортаж, корреспонденцинүүдые радиогоор дамжуулха, республикын газетэнүүдтэ хэблэхэ талаар зарим тэды амжалтатай гээд республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи телевидени, радиокомитедэй болон Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын баталан абаһан тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Жэшээнь, «Хүн ба хуули» гэһэн телевизорээр хэгдэдэг дамжуулга, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдтэ толилогдодог фоторепортаж, ГАИ-гай түймэр сарагшадай хүдэлмэрилэгшэдэй корреспонденци, хөөрэлдөөн олоной анхарал татадаг, һайшаал, магтаалда хүртэдэг болонхой.

Саашадаа милициин, ГАИ-гай, түймэр сарагшадай хүдэлмэри улам һайнаар телевидени, радиогоор дамжуулжа, республикын газетэнүүдтэ бэшэжэ, олондо мэдээсэжэ байхын зорилгоор ниитын тусхай совет байгуулагдаба. Тус соведэй түрүүлэгшээр Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын политико-хүмүүжүүлгын талаар хүдэлмэри ябуулдаг таһагай инструктор В. Б. Гармаев, орлогшонороор республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи телевидени болон радиокомитедэй залуушуулай дамжуулгын таһагай ахалагша редактор В. В. Измайлов, Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ахалагша инспектор Ф. В. Клейменов гэгшэд һунгагданхай. Энээнһээ гадна республикын газетэнүүдэй, ГАИ-гай, түймэр сарагшадай таһагуудай хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн соведэй найман гэшүүд баталагдаһан байна.

Манай корр.

НЭГЭДЭХИ ИНТЕРНАТ ҺУРГУУЛИДА

Үглөөнэй найман саг. Улаан-Үдэ хотын нэгэдэхи интернат һургуулиин сагаан ордоной газаа баглаа һайхан сэсэгүүдые бариһан һурагшад, багшанар, түрэлхид олоороо сугларба.

Сентябриин нэгэн — һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэн үдэрөөр дашарамдуулан, багшанар, һурагшадай түрэлхидэй түлөөлэгшэд энэ баярай жагсаалда үгэ хэлэжэ, һуралсалай шэнэ жэлээр амаршалба.

Баярай жагсаал дүүрэжэ, хэшээлдэ уряалһан хонхо хүхюунээр жэнгирбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Һурагшадай баярай жагсаал. 2. РСФСР-эй габьяата багша Х. Д. Дамдинова амаршалгын үгэ хэлэжэ байна. 3. Нэгэдэхи классай һурагшад хэшээлдээ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АЯНШАЛГАҺАА БУСААД...

Буряадай Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай артистнар зунай аяншалгаһаа бусаба. Тэдэнэр Эрхүүгэй, Томско областьнуудай, Красноярска хизаарай хото городуудаар 3 һарын хугасаада аяншалжа, олон тоото зүжэг харуулһан байгаа.

Театрай репертуарта 20 гаран оперо ба балет ороно. Тэдэнэй тоодо Бородинай «Игорь тайжа», Б. Ямпиловай «Агуу гоохон Ангар» болон бусад оролсоно. Ямар нэгэн шэнэ городто ерэхэдээл театрай артистнар «Игорь тайжые» түрүүн харуулдаг байгаа. Тэдэнэй спектакль бүхэнние харагшад хани халуунаар хүлеэн абажа, удаан альга ташалгаар үдэшэдэг байба.

Артистнар завод ба фабрикануудта ошожо, концертнүүдые табидаг байгаа. СССР-эй арадай артистнар Лхасаран Линховоиной, Лариса Сахьяновагай наадахада, хүн зон илангаяа олон байба.

Театрай залуу артистнар Эрхүүгэй областиин Усть-О...дын национальна округ... хүдөө нютагуудаар ябажа малшад болон тарялашадта концерт харуулаа. Театрай коллектив аяншалгаһаа б...саад, 1975—1976 онуудай сезондо бэлдэжэ эхилхэнь.

Манай корр.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Сүүдэй шиидхэбэринүүд Грецидэ юундэ хубилгагданаб

1967 оной апрельдэ сэрэгэй хунтые толгойлогшод гүрэнэй урбалта хэжэ, Грецидэ хэрзэгы галзуу засаг түрэ тогтооһон байгаа. Энэ хунтын 20 толгойлогшодто гаргагдаһан шиидхэбэрние Афинада дүтэхэнэ оршодог Корридаллос гэжэ түрмэдэ судьянар соносхоо. Одоо тиихэдэ эдэ толгойлогшод гэм зэмээ амсаба гэжэ һанагдаа бэлэй. Урдань засаг баригша байһан Пападопулос болон тэрэнэй дүтын хоёр туһалагшад — Паттакос, Макарезос гэгшэд саазалуулхаар шиидхэгдэһэн юм. Найман сүүдлүүлэгшэд, тэрэ тоодо сэрэгэй полициин начальник байһан генерал Иоаннидис (Грецидэ тэрээндэ хэнһээшье ехээр дурагүйдэдэг байгаа), бүхы наһан соогоо түрмэдэ хаагдахаар шиидхэгдөө. Энэ хадаа грек арадай эгээл юрын эрхэнүүдые хаһажа, орон дотороо хүн зониие зобоожо, тамалжа байгаад, шуһата хэрзэгы гүрдэлгэ, мүрдэлгын засаг байгуулжа, грек арадые долоон жэлэй туршада туляажа байһан хүнүүдтэ үгтэһэн шэрүүн шанга аад, үнэн зүб хэһээлтэ мүн болоно.

Гэбэшье, Грециин түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй үнэн зүбөөр тэмдэглэһэнэй ёһоор, энэ сүүд дээрэ 1967 ондо болоһон урбалтын бодото шалтаг байдалынь элирүүлэгдэнгүй үлэшоо, хунтын засаг түрэеэ гартаа абахадань таатай эрхэ байдал түхеэрһэн дотоодын хархис этэгээдүүд сүүдлүүлэгдээгүй, «хара полковнигуудай» ара нюрганда хоргодоһон хариин империалис хүсэнүүдшье элишэлэгдэнгүй орхигдоо. Тиихэдэ ЦРУ-гай, Пентагоной ба НАТО-гай зонхилогшодой бэелүүлһэн үүргэ тухай гэмнэлгын шиидхэбэри соо нэгэшье үгэ хэлэгдээгүй байха юм. Эдэнэр хадаа Грециие Европын зүүн-урда зүгтэхи сэрэгэй үргэн ехэ талмай зандань үлөөхэ гэжэ ехэл оролдодог байһан гээшэ. Эгээл эдэнэр лэ урбалта хэгшэдэй ёһотойл зоригжуулагшадынь байгаа ха юм.

Юрэдөө тон үсөөхэн гэршэнэр, тэрэ тоодо «Бүхы Грециин социалис хүдэлөөн» гэжэ партиие толгойлогшо А. Папандреу, үгэсөө хэгшэдэй ЦРУ-тай болон НАТО-гай нюуса албануудтай холбоо барисаатай байһан тухай хэлээ һэн. Тиигээдшье тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүдые сүүд хараада абаагүй бшуу. Харин Грециин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Х. Флоракисые сүүдтэ оройдоошье уряагүй. Зүгөөр тэрэ хадаа сүүдлүүлэгшэдые зэмэлхэ гэршэнэрэй списогтэ оруулагдаһан байгаа.

Сүүдлүүлэгшэд даншье һаа ехээр бэеэ үһэриһэн юм. Тэдэнэй хэнииньшье зэмэтэйб гэжэ мэдэрээгүй. Орон дотороо нилээд ехэ нүлөөтэй байһан зандаа үлэһэн хархис этэгээдүүд сүүдэй боложо байһан үдэрнүүдтэ коммунизмда харша шаг шууяа татаа һэн.

Правительство хадаа Пападопулос болон хунтын нүгөөдэ хоёр толгойлогшодто гаргагдаһан шиидхэбэрние һуларуулха, толгойн саазые бүхы наһан соонь түрмэдэ хаалгаар һэлгэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайгаа сүүдэй шиидхэбэриин гарамсаарнь соносхоһон юм. Энээндэнь олонинтэ аргагүй ехээр уур сухалаа хүрөө бэлэй. Правительствада ороогүй партинуудай болон ниитын хэдэ хэдэн организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд эрид шууд буруушаалга хээ. Орон дотороо ерээдүйн сагта хэрзэгы галзуу шэнэ байгуулалта тогтоолгохогүйн тула сүүдэй шиидхэбэрние хүсэндэнь оруулха гэһэн эрилтэ арад зон табина гээд, КПГ-гай ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Х. Флоракис мэдүүлээ.

Сүүдэй шиидхэбэрние һуларуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэхын тулада парламентын тусхай сесси зарлаха гэһэн правительствада ороогүй партинуудай табиһан эрилтые правительство буруушаагаа. Грециин сэрэгэй хүтэлбэрилхы хүсэнүүдэй, тэрэшэлэн НАТО-гай зарим зонхилогшодой хашалта хаалта доро правительство иигэхэ ушартай болоо гээд, нютагай хэблэл нюуса далдагүйгөөр бэшэнэ. Энээн тушаа зарим баруун оронуудай хэблэлдэ һүүлэй үедэ статьянууд гараһан байна. Хунтын толгойлогшод байһан хүнүүдтэ толгойн сааза хэхэ гэһэн шиидхэбэрние хүсэндэнь оруулһанай хэрэггүй гэжэ эдэ статьянуудай авторнууд ехэ нэтэрүүгээр «дурадхаһан» байха юм. Тиимэ болохолоороо, Грецидэхи политическэ оршон байдал орёо хүндэ байһан зандаа гэжэ урдань байһан сэрэгэй хунтын толгойлогшодые сүүдлэһэн сүүд, мүн тэрэнэй дүнгүүд үшөө дахин гэршэлэн харуулба.

РАСИСТНУУДАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ААША

Замбези мүрэн дээгүүр гарадаг Замбиин ба Родезиин хилэ дээрэ үнгэрһэн долоон хоногой үедэ Зимбабвиин арадай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө нэгэдүүлдэг Африкын национальна соведэй (АНС) түлөөлэгшэд Родезиин Ян Смит түрүүтэй «правительствын» делегацитай уулзаһан байна. Найман часай турша соо үргэлжэлһэн зүблөөнэй зүблэхэ зүйлдэ АНС-ай дурадхаһан асуудалнууд табигдаһан байгаа. Эдэ асуудалнуудынь орон доторхи засаг түрые диилэнхи олонхи африкан арад зондо дамжуулан үгэхэ, тэрэшэлэн Родезиин ерээдүйн конституционно байгуулалта тодорхойлхо хэрэгтэ хабаатай юм. Хэнэйшье мэдэһээр, Англиин колонизаторнууд 10 жэлэй саада тээ өөһэдынгөө мэдэлээр Родезиие «бээ даанхай» гүрэн гэжэ соносхоод, тэндэ расова дарлалтын ба 5,5 миллион африкан арад зон тушаа арһа яһанай илгаа гаргалгын засаг түрэ тогтоогоо һэн.

Расова дарлалтын гуримда эсэргүүсэжэ, үндэһэн нютаг зоной ямаршье тэмсэлдэ туулган тобшоор, түмэр жадаар харюусадаг байһан расистнуудай толгойлогшо Ян Смит юунһээ боложо АНС-ай толгойлогшодтой зэргэлээд, хэлсээнэй столой саана һуухаяа зүбшөөгөө гээшэб? Африка түбиин бүхы урда зүгтэ тохёолдоһон ушар байдалай хашалта доро Ян Смит иимэ алхам хэхэ баатай болоо бшуу. Ушарынь гэхэдэ, Португалиин колониальна империин һандаран һалаһанай һүүлээр Африкын сүлөөтэ гүрэнүүдэй хилэнүүд расизмын түшэг тулгуури болохо Родези ба ЮАР-та шахажа ерэшоо ха юм. Энэ ушар Зимбабвиин арадай болон энэ түбиин урда зүгэй дарлагдаһан бусад арадуудай сүлөөрэлгын хүдэлөөе дэбжэһэн байха юм. Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй урган хүгжэхэһөө айжа, Солсбериин ба Преториин зонхилогшод энэ кризисһээ гарахын тула ямаршье юумэ зүбшөөхөөр арга зам аргагүй яаралтайгаар бэдэржэ ороһон байна. Тиихэдээ Родези ба ЮАР-та үндэһэн ехэ хубилалта хүүлэхэгүй гэжэ үхэтэрөө оролдоо. Эгээл иимэ политика баримталан, Смит энэ Замбези мүрэн дээрэхи Виктория гэжэ хүүюурэй дэргэдэ болоһон уулзалгада хабаадаа бшуу.

Африкан национальна совет өөрынгөө талаһаа энэ хэлсээндэ хабаадалсаа. Тиихэдээ тэрэ хадаа Родезиин «правительствын» хэр зэргэ һайн һанаатай байһыень шалгаха, орон доторнь боложо байгаа шуһата дайе болюулхын тулада ямаршье арга боломжо хэрэглэхэ хүсэлэнтэй байһан юм. Энээн тухай АНС-ай түрүүлэгшэ Абель Музорева мэдүүлээ.

Родезидэхи байдалые Африкын улад зоной аша туһада гуримшуулха гэһэн хүсэл эрмэлзэлшье, һайн дура зоригшье расистнуудта үгы гэжэ Замбези мүрэн дээрэ болоһон богонихон уулзалга гэршэлэн харуулба. Африкын диилэнхи олон хүн зондо засаг түрэеэ дамжуулан үгэхэеэ, политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдагшадые сүлөөлхэеэ, АНС-ай бусад эрилтэнүүдые дүүргэхэеэ өөрынгөө «правительствын арсаһые Смит дахин батадхаһан байна. Эдэ хэлсээнүүдэй һүүлээр Смит нюуса далдагүйгөөр заналта хэжэ ороо. Тэрэ яагааб гэхэдэ, «АНС-ай үгэдэ оролсоогүй дээрэһээ боложо, африкынхидай бэеэ баринги дундуур зэргын толгойлогшодтой хэлсээ хэхыемни баадхана» гэжэ Солсбери ерэмсээрээ соносхоо. Ондоогоор хэлэбэл, эндэхи угсаатанай толгойлогшодой бэеэ худалдажархиһан бүлэг түлөөлэгшэдтэй хэлсээ хэхэеэ һанаа бшуу.

Родезидэхи расис үсөөхэн баяшуулай засаг түрэдөө байлгын болзор һунааха зорилгоор Смидэй гаргаһан ээлжээтэ аша Африкын олониитые һамарган эндүүрүүлжэ шадахагүй. Тохёолдоод байһан эрхэ байдалда Зимбабвиин арад зон тэгшэ эрхэтэй, гүйсэдөөр бэеэ даанхай болохын тулада тэмсэлэй али бүхы арга хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэ хүсэлэнтэй гэжэ А. Музорева онсолон тэмдэглэһэн байна.

Е. ЕГОРОВ, Ю. ФЕДУТИНОВ, (ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

Телеграф Телефон радио

ПРАГА

Тэмсэлшэдэй захяануудта үнэн сэхэ байха

ТАСС

Словакиин национальна восстаниин 31 жэлэй ойе Чехословаки үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусак, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Л. Штроугал ба Чехословакиин бусад хүтэлбэрилэгшэд Братиславада болоһон баярай суглаанда хабаадаба. Дайнай жэлнүүдтэ баатарлигаар тэмсэһэн совет хүнүүдэй жэшээгээр зоригжуулжа, Советскэ Союзай зүгһөө айхабтар ехэ туһаламжын буһалгаалагшадта үзүүлэгдэһэн тухай суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ.

Г. Гусак ба ЧССР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэд Словакиин национальна восстаниин геройнуудта зорюулагдажа, Братиславада бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ, мүн Словакиие сүлөөлхын түлөө байлдаануудта унаһан совет сэрэгшэдэй хүдөөлүүлэгдэнхэй Славин гэжэ гүбээ дээрэ веногуудые табиба.

ҺУРАЛСАЛАЙ ГОЛ ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

ЖЕНЕВЭ. Һуралсалай асуудалнуудаар уласхоорондын 35-дахи конференци эндэ боложо үргэлжэлһөөр. Юрэнхы ба педагогическа эрдэмые хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудые 80 оронной түлөөлэгшэд зүбшэн хэлсэнэ.

СССР-эй, Чехословакиин, Югославиин ба бусад социалис оронуудай делегацинууд үгэ хэлэхэдээ, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүд ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглээ. Зүблөөн дээрэ үгэеэ ойлголсоһон хэмжээ ябуулгануудаа, тодорхойлон хэлэхэдэ, һуралсалай талаар харилсаа холбоо тогтоохо гуримуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ шухала гэжэ эдэнэр мэдүүлһэн байна.

Багшанарай шэнэ үүргэ ба мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ тухай асуудалые конференци хаража үзэбэ.

КАБУЛ. Афганистанда үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүд үшөөл олон байһаар. Энээниие усадхан зайсуулха үргэн ехэ программые Афганистанай правительство бэелүүлжэ байнхай. Багшанарые бэлдэхэ, эдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

Хэблэлэй бэшэһэнэй ёһоор, мүнөө үедэ орон дотор эхин, дунда һургуулинуудай, лицейнүүдэй 28 мянга гаран багша тоологдоно. Эдэнэр университет дүүргэһэн зон юм.

КАРАЧИ. Хүн зоной эрдэм дээшэлүүлхэ гээшэ национальна экономико хүгжөөлгын шухала нүхэсэл болоно гэжэ Пакистанай гэгээрэлэй министр Абдул Хафиз Пирзада мэдүүлээ. Эрдэм, техникын туйлалтануудые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ ороной политическэ, ниитын ба экономическа хүгжэлтэдэ нүлөөлхын тула эрдэм гэгээрэл һайжаруулхые Пакистанай правительство оролдоно гээд тэрэ Карачи хотын колледжнүүдэй нэгэндэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

1978 оной эхин болотор Пакистанда хэдэн мянгаад һургуули баригдажа, үхибүүд эхин ба дүүрэн бэшэ дунда һургуулитай боложо шадаха байна гээд министр мэдээсээ.

(ТАСС).

ЛИССАБОН

ПОРТУГАЛИДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Президент Ф. Кошта Гомеш ВМС-эй главна штабай начальник адмирал Жозе Пиньейру ди Азиведуе премьер-министрээр томилоо гээд Португалиин президентын канцеляри соносхобо. Премьер-Министр байһан Васку Гонсалвиш Португалиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай начальнигаар томилогдоо. Президент Кошта Гомеш урда тээнь энэ тушаал даалсажа байһан юм.

Саг зуурын шэнэ правительство бүридүүлхыень Пиньейру ди Азиведудэ даалгагдаа.

Правительствын АНИ гэдэг информационно агентствын мэдээсэл соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, президентын энэ шиидхэбэри Португалиин мүнөөнэй политическэ ба сэрэгэй хүшэр бэрхэшээлтэй байдалые гуримшуулха хэрэгтэ нүлөөлхэ уялгатай.

Революционно Соведэй байгууламжые хаража үзэхэ Португалиин Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй Ассамблей сентябриин 5-да зарлагдаха юм гэжэ президентын канцеляри соносхобо. Шэнэ премьер-министр 58-тай. Тэрэ — кадрова сэрэгшэ, Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша. Фашизмда эсэргүүгээр 1974 оной апрелиин 25-да хэгдэһэн восстаниин илаһанай һүүлээр Ж. Пиньейру ди Азиведу Португалиин ВМС-эй главна штабай начальнигай тушаал эзэлһэн байгаа.

Национальна аршалан хамгаалгын Соведэй түрүүшын бүридэлдэ ороходоо, 1975 оной мартын 14-дэ болюулагдатарнь тэрэ Соведэй гэшүүн хододоо байгаа. Соведэй тараагдахадань, тэрэ Революционно Соведэй гэшүүн болоһон байна.

ЛИМЭ

ПЕРУДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Президент Х. Веласко Альварадые тушаалһаань буулгаһан тухай тусхай мэдээсэлые Перугай радиостанци дамжуулба. Генерал Франсиско Моралес Бермудес толгойлогшотой правительство Перугай арадай хүсэл эрмэлзэлые бодото дээрэнь бэелүүлхые оролдохо байна гээд мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Х. Веласко Альварадые тушаалһаань буулгаһан ушарые ороной бүхы 5 сэрэгэй округой командалагшад дэмжэһэн байна.

ГАВАНА. (ТАСС). Пренса Латина гэдэг агентствын корреспондентын Лимэһээ мэдээсэһэнэй ёһоор, Перугай ниислэл хотодохи байдал гуримшуулагдажа байна.

Правительствада зарим һэлгэлтэнүүд боложо, гэбэшье орон доторхи хубилалтанууд үргэлжэлүүлэгдэхэ юм гээд Сэрэгэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

ЛИМЭ. (ТАСС). Перугай Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл командованиин коммюнике эндэ тараагдаа. Дивизионно генерал Франсиско Моралес Бермудесые Перугай Республикын президентээр томилхо тухай шиидхэбэри ороной Зэбсэгтэ хүсэнүүд полициин хүсэнүүдтэй хамта абаба гээд, энээн дотор хэлэгдэнэ. Тэрэ тангаригаа үгэхэ ёһотой.

Республикын президентын тушаалһаа бууһан генерал Хуан Веласко Альварадо оронойнгоо хүн зондо эльгээһэн бэшэг соогоо иигэжэ мэдүүлһэн байна: «1968 оной октябриин 3-һаа хойшо революционно хүгжэлтые хүтэлбэрилһэн байгааб. Тиин мүнөө болихомни. Уялгаяа яһала һайнаар дүүргэһэндээ сэдьхэлээ ханан болибоб. Шэнэ Перуе байгуулгын үндэһэ һуури табигдаа».

Революционно хүгжэлтэ дэбжэлтэ дэмжэхыень Веласко Альварадо ороной арад зониие уряалба.

Франсиско Моралес Бермудес кадрова сэрэгшэ юм. Тэрэ Перугай мүнөөнэй правительствада Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын, сэрэгэй министрэй тушаалнуудые эзэлжэ байһан.

Перугай ниислэл хотодо, бүхы орон дотор байдал хэмдээ орожо байна.

ДАККА

Бангладештэхи байдал тухай

ТАСС

Засаг захиргаае бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые К. М. Ахмедэй шэнэ правительство абажа байна. Правительствада, министерствэнүүдтэ, элдэб эмхи зургаануудта ушар ёһо мэдэхэ хүнүүд дээдэ тушаалнуудта хүдэлхэ ёһотой гэһэн шиидхэбэри толилогдобо. Министрнүүдэй кабинедэй секретарь Шафиул Азам толгойлогшотой долоон хүнһөө энэ коллеги бүридэнэ.

Урдын правительствада харюусалгата тушаалнуудые даажа байһан хүнүүдые барижа хаана гээд газетэнүүд мэдээсэнэ. Ороной президентын августын 24-дэ абаһан декредэй үндэһөөр тусхай хоёр трибунал бии болгогдоо. Тэрэнэй эрхэ түлөөлэлгэнүүд Бангладешэй бүхы газар дээрэ тараагдаха байна.

Урда тээнь байһан 19 округой орондо ороной 61 округ болгожо хубаарилхые хараалһан урдын правительствын декредые шэнэ правительство болюулба. Захиргаанай энэ шэнэ хубаарил сентябриин 1-һээ хүсэндөө орохо ёһотой байгаа. Округуудай губернаторнуудаар томилогдоһон хүнүүдэй Даккада бэлэдхэл гаража байтарнь, гүрэнэй урбалта болоһон байха юм.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ОЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой», августын 27-до Москвада үнгэргэгдэһэн 32-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэ хүн зургаан номер таажа, 5.000 түхэриг абаха болобо. Табан номер таагшад — 4.243 түхэриг (61 карточка), дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 60 түхэриг (4.996 карточка), 3 номер таагшад 3 түхэриг абаха (103.366 карточка).

«Спортлото-2»: Хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 3.542 түхэриг (31 карточка), дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 56 түхэриг (2.018 карточка), гурбан номер таагшад дүрбэн түхэриг абаха (35.003 карточка). Энэ тиражай шүүбэринүүд сентябриин 7-һоо октябриин 7 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһан: «Газетэ журналнуудые айл бүхэндэ!» — түрүү ... шэг. Зэдын аймагай хони... дой абаһан социалис уял... нууд. Республикын таряа... дээрэ. СССР-эй Верхо... Соведэй Президиумэй Ук... зууд.

Хоёрдохи хуудаһан: «Хэрбээ сэхэ руунь хэлс... бэл...» — В. Калмыкова... статья. «Дэлхэйн хоёрдо... дайнай эсэс» — хөөрэлдөө...

Гурбадахи хуудаһан: Һуралсалай шэнэ жэл... эхилһэндэ зорюулагдаһа... тусхай хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһан: Уласхоорондын шэнжэлэ... нютаг нютагай һонинууд, хи... лын саанаһаа абтаһан ТАСС... ай мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Вьетнамай Демократическа Республикын байгуулагдаһаа... 30 жэлэй ойдо. 11.05 — «Баку хотын нефтьш... уран һайханай бүлгэмдэ ... баадагшадай концерт. 11.3... — «Социалис оронуудай эко... номическа харилсаан». 11.3... — «М. А. Шолоховой зо... хёолнуудта харуулагдаһа... коммунистын түхэл шэнжэ». 12.35 — «Һургуулинуу... үүдэеэ нээбэл даа» (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Ерыш наашаа, онтохон...» (үнгэтэ). 13.30 — «Үхибүү... тэ — фильм». «Семург» — уран һайханай фильм (үнг... тэ). 14.45 — «Баатаршалга» — теле-суглуулбари. 15.15 — «Экранда — кинокомеди... «За двумя зайцами» — ура... һайханай фильм. 16.30 — Забһарлалга. 16.40 — «Ху... жэмшэд хүгжэм тухай». ... Флиер. «О. Ф. Шопен». 17.30 — Спортын һонин (ү... гэтэ). 17.45 — «Дагестан ту... хай гурбан этюд» — телеви... зионно документальна филь... (үнгэтэ). 18.00 — «И. Скоб... цов дуулана» (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — «З... луушуул элидхэнэ» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Уласхоорондын шэнжэлэл (буря... даар). 20.20 — Шэнэ һонин. **«Орбита».** 20.30 — «З... двумя зайцами» — кинокоме... ди. 21.45 — «Баатаршалга» — теле-суглуулбари. 22.1... — «Хүгжэмшэд хүгжэм т... хай». 23.05 — «Спортын һонин». 23.20 — Забһарлал... га. 23.30 — «И. Скобцов дуулана». 24.00 — «Время». 00.30 — Хоккейгээр Европын чемпионуудай кубогта хүртэхын түлөө. ЦСКА — «Тесла».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 20.00 — «Концертын хойноһоо концерт» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.30 — «Ажа... лай эстафетэ». 20.50 — Телевизионно һонин. 21.10 — «Календариин хуудаһануу... даар».

Редакторай орлогшо **М. Н. НИМАЕВ.**

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-01580. Заказ № 00444